

הַמֵּאֲמֵר הַשְּׁבוּעִי

שלח לך אנשים

חנה אריאל

שבוע פרשת שלח

צוות המאמר השבועי:

חברי המערכת: מנחם מענדל רוזנצויג, אחיה מרקוביץ' ואביעד בר לוי.

כותבים: אשחר שפירא, אליוסף גל, אלרועי פוזן, משה דנה פיקאר ויהודה רוזנטל.

הגהה ועריכה לשונית: ישראל מאיר אופן, לוי יצחק וינגורט ועפר בן יעקב.

עיצוב ועימוד: איתמר סלע ואליה חי אופן.

הו"ל: שילה קליין ואהרן רוזנצויג.

הפקה: שלם נחמן הראל.

בע"ה

שבוע טוב ומבורך לכל החברים!

השבוע אנחנו זוכים ללמוד מאמר של אחד מגדולי חסידי חב"ד, רבי יצחק אייזיק הלוי מהומיל, גם בתור השלמה ליום ההילולא שלו, כ"ו אייר, יסוד שביסוד (כתיבת השורות נעשית ב"ה בערב ההילולא...).

רבי אייזיק היה חסיד מיוחד מאד, ובעצם - כפי שהתבטא הרבי הצמח צדק מליובאוויטש - רק חצי חסיד, כי בחציו השני הוא כבר היה רבי בעצמו. בתורות של רבי אייזיק נוכחת רוח מאד מיוחדת, וקצת אחרת מהרוח הנושבת בדרך כלל במאמרי ותורות חב"ד. זוהי אחת הסיבות, בין השאר, שבחב"ד לא זוכים כל-כך ללמוד את מאמרי ר' אייזיק המופלאים, מתוך ספרו על התורה "חנה אריאל" (שחוץ ממנו יש לו עוד "עשרה מאמרות" - עשרה מאמרים ארוכים, כבדים ומרתקים עם השכלות מתוקות בחסידות).

המאמר שלפנינו השבוע, מתחיל - כדרכו של מאמר חסידות - בקושיות בפשט ועומק הפרשה: מדוע הקב"ה מדבר פתאום בלשון רשות ("שלח לך")? איך בעצם הוגדר תפקידם של המרגלים? ואיך בעצם יהודים רציניים וקדושים כמוהם נפלו כל כך?

כדי לענות על השאלות הללו ר' אייזיק מסביר נקודה עמוקה ו'ארץ-ישראלית' במיוחד:

המרגלים לא היו סתם חוטאים; הם היו אנשים של "תורה אור", שחששו מהמפגש עם עולם המעשה והטבע ה'ארצי'. הם חשבו שקדושה יכולה להתקיים רק במדבר, תחת ענני הכבוד, ולא בתוך המציאות הארצית של "שבעת העממים".

מעניין שבמאמר ניתן למצוא, ביחד עם הניחוח הארץ-ישראלי, גם רמזים עבים לתורת הרב קוק זצ"ל, וכמוהו רבים מצדיקי החסידות שהדגישו בלי סוף את מעלת הבחירה בגשמיות וההזדהות האמתית עם ה' שיש בה.

בסוף, בתכל'ס, המאמר שואל גם אותנו: כיצד אנו מתמודדים עם החשך שבחיי המעשה? האם אנו מנסים לברוח ממנו, או שאנו זוכים ומבינים שדווקא שם, בתוך הבירור של הארץ וההתעסקות עם האדמה, נמצא "יתרון האור מן החשך", מתוך החשך דווקא?

כמובן, המאמר גם מזכה אותנו לבחור בעצמנו בארץ ישראל ולעמוד בפיתוי הקשה לבחור בחיים רוחניים, ולבחור בגשמיות, בעולם הזה, עם הקב"ה, לבנות לו יתברך דירה נאה בתחתונים!

שנזכה לחיות חיים של 'יש', חיים גשמיים אמתיים! לחיים לחיים!

שלח לך אנשים

ר' אייזיק מהאמיל – חנה אריאל

מבואר

מה קורה כאן? שאלות ראשוניות על סיפור המרגלים

שלח לך אנשים: (במדבר יג, ב) ופירש רש"י ז"ל, אני איני מצוה אותך, אם תרצה שלח. וזה אינו מובן שיבוא דבר ה' על דרך רשות.

וראיתם את הארץ מה היא וגו': (במדבר יג, יח) השמנה וכו' (במדבר יג, כ). אין דרך מרגלים ותרים מדינה כן. אם רוצים לכבוש מדינה זו תהי' מה שתהי' רוצים לכובשה. ועיקר ענין מרגלים לדעת את מבוא המדינה למען ידעו איך ומאיזה צד ובאיזה אופן ליכנס בה.

גם יש להבין שאומר הכתוב "כלם אנשים ראשי בני ישראל המה" (במדבר יג, ג), (במדרש בכל מקום שנאמר אנשים הם צדיקים), מה ראו על ככה להוציא דבת הארץ רעה. וגם אמרו רז"ל בגמרא (סוטה לה, א) "כי חזק הוא ממנו" (במדבר יג, לא), אל תקרי ממנו אלא ממנו כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם. מלבד שצריך להבין הלשון הזה, עוד יפלא מאד איך באו לדבר סרה על ה' ח"ו עושה נפלאות לבדו (תהלים עב, יח), ככל אשר ראו בעיניהם.

על כל סיפור שליחת המרגלים עולות עולות הרבה שאלות הטעונות בירור:

- א. ה' אומר למשה "שלח לך אנשים", ורש"י על המקום מסביר שהלשון 'שלח לך' משמעותה שה' אינו מצווה את משה לשלוח מרגלים, אלא הדבר תלוי בבחירתו. השליחה היא 'לך' - לרצונך משה. יש כאן דבר מאד חריג. ממתי הקב"ה אומר את דברו בצורה של רשות? מצד אחד הוא מתבטא ביחס לדבר מצד שני הוא לא אומר מה הוא עצמו רוצה ומצווה?
- ב. משה אומר למרגלים להסתכל ולראות את הארץ "השמנה היא אם רזה". ממתי מרגלים הולכים לבדוק את האיכות של הארץ?! מרגלים באים לחפש את נקודות התורפה, מאיפה כדאי לתקוף, מהו אקלים הלחימה וכו'. למה כאן משה אומר למרגלים לבדוק את האיכות של הארץ ותבואתה!?
- ג. השאלה אולי הכי מתבקשת היא, שהתורה מציינת שהמרגלים היו "כלם אנשים ראשי בני ישראל המה", והמדרש מציין ש'אנשים' הכוונה לצדיקים. אם הם היו צדיקים - מדוע הם הוציאו את דבת הארץ רעה?! יתר-על-כן, הגמרא אומרת שכאשר הם אמרו שהעם שיושב בארץ כנען "חזק הוא ממנו" - מהעם, כוונתם בעצם היתה להגיד ש"חזק הוא ממנו" - מה' חלילה. חוץ מזה שצריך להבין מה הם התכוונו לטעון - איך יתכן שאנשים כאלו צדיקים מעיזים כך לפתוח את פיהם על הקב"ה ועל ארצו החביבה שנתן לנו?!
- בשביל לענות על כל השאלות האלו וללמוד מהו הנסיון וההתמודדות בעליה לארץ הקודש (אולי גם כיום...) - נרד להתבונן גם בפרשיה שקודמת לסיפור המרגלים, חטא מרים.

הסיפור לא מתחיל כאן - עיון בחטא אהרן ומרים

בפרשה' הקודמת "ותדבר מרים ואהרן במשה וכו'" (במדבר יב, א), פשט העניין מורה שלא בפני משה דברו רק בינם לבין עצמם, ומאד יפלא על אהרן קדוש ה' ומרים אחותו שלא הי' כמותם בכל ישראל ידברו לשון הרע, ואם הי' הדבר קשה בעיניהם, הא מילתא דמתאמרא באפי מרא לית בה משום לישנא בישא, הי' להם לדבר למשה בפניו. גם מה-שכתוב "הלא גם בנו דבר" (במדבר יב, ב), איך יתכן שהם ישו את עצמם למשה, הלא כבר נאמר "ונגש משה לבדו אל ה' והם לא יגשו" (שמות כד, ב), גם יש להבין מהו "וישמע ה'" (במדבר יב, ב), גם למה סמך לזה ענין "והאיש משה ענ(י)ו מאד" (במדבר יב, ג).

"ותדבר מרים ואהרן במשה". אהרן ומרים מדברים אודות זה שמשה לקח אשה כושית, וטוענים עליו. נעמוד על כמה תמיהות בסיפור:

- א. לכאורה אהרן ומרים דיברו בינם לבין עצמם, וזה מאד תמוה. אהרן קדש ה' ומרים קדושי עליון מדברים סתם לשון הרע? אם באמת היה להם קושיה על משה רבינו, טענה שעשה משהו לא בסדר - היה להם להגיד לו ישירות! מה שאומרים בפני בעל המעשה על מנת לתקנו ולדייקו אינו לשון הרע, מדוע סתם להסתודד אודות מעשי משה בינם לבין עצמם!?
- ב. גם לא מובן איך עלה על דעתם לומר "הלא גם בנו דיבר" - לחשוב שהם במעלת משה - כאשר כבר ראו מפורש במתן-תורה "ונגש משה לבדו אל ה' והם לא נגשו"! מפורש שמשה במדרגה גבוהה משלהם, מדוע חשבו אחרת בכלל!?
- ג. מה כוונת התורה שתארה את תגובת ה' "וישמע ה'".
- ד. מדוע נסמך לכל הסיפור ש"והאיש משה עניו מאד", מה זה משפיע על הסיפור של אהרן ומרים?
- אחרי שהקדמנו שלל שאלות על המרגלים והפרשה שקודמת להם - נעבור למהלך ההסברה של המאמר.

מה מתגלה בקריאת-שמע בזמנה ולמה כל-כך חשוב להגיד עם תפילין?

בגמרא "כל הקורא קריאת-שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו" (ברכות יד, ב), ופשט הענין משמע לפי שהוא אומר "וקשרתם לאות" (דברים ו, ח) ואין לו, הרי זה עדות שקר. וקשה, אם-כן הלומד דיני תפילין יאמר גם-כן שעדות שקר הוא אם אין לו תפילין, ואדרבא הלא אמרו "כל הקורא פרשת עולה כאילו הקריב עולה" (מנחות קי, א), והי' ראוי לומר גם-כן כל העוסק במצות תפילין (ואין מצוין לו תפילין בשע"מ) יהי' כאילו מניח תפילין, אלא צריך לומר דקאי דוקא אקורא קריאת-שמע בעונתה וכן הוא פשט המימרא שאמרו רז"ל בגמרא, "גדול הקורא קריאת-שמע בעונתה מן הקורא בתורה" (ברכות י, ב), ומחמת ענין דקריאת-שמע בעונתה דוקא, אם אין לו תפילין בשע"מ נחשב כעדות שקר. אבל בלימוד תורה שאין זה כמעלת קורא קריאת-שמע בעונתה, לא שייך עדות שקר, וכנ"ל ואדרבא כנ"ל.

הגמרא אומרת שכל מי שקורא קריאת-שמע בלי תפילין - הרי הוא כאילו מעיד עדות שקר. הפשט בדברי הגמרא, שמכיוון שבקריאת-שמע אנחנו אומרים "וקשרתם לאות על ירך", אם אתה ללא תפילין אתה משקר! איפה התפילין שאתה מדבר עליהן!?

אם זו הסבה - זה מוזר. הרי אנחנו מזכירים מצוות גם בלי שאנחנו מקיימים אותן באותו רגע... אדם שלומד הלכות תפילין בלי תפיליו לא נקרא 'מעיד עדות שקר'. יותר מזה, חז"ל אמרו "כל הקורא פרשת עולה כאילו הקריב עולה" - האמירה והלימוד של מצוות ה' נחשבת כאילו אתה מקיים אותן ממש, אז למה בתפילין פתאום נהיה כל-כך משמעותי ההנחה בעת הזכרת מצוותן?

אלא שבאמת החשיבות בשימת התפילין היא דוקא **במצות** קריאת-שמע, ולא בקריאת פרשת שמע כלימוד תורה או בסתם - שם אכן זה לא יחשב כ'עדות שקר'. כך גם רואים ככלל בחז"ל שהביטוי 'קריאת-שמע' הכונה למצות קריאת-שמע בעונתה, ערב ובוקר.

בשביל להבין את החיוניות שבכך שמצוות קריאת-שמע תאמר עם תפילין, כדרכם של תורות חב"ד נבין ונלמד על יחוד ה'. אין ספק שכשה' נמצא כאן, כבר יותר קל למצוא את התשובות...

הנה כל מאמינים שהוא לבדו הוא, יחיד ומיוחד כמו שהי' הוא לבדו קודם שנברא העולם כן הוא גם עתה לפניו אחר שנברא העולם, הוא לבדו הוא. ומה שהוא לפניו יתברך גם עתה שנברא העולם יחודו לבדו. אינו מחמת שאין העולם נחשב למציאות כלל נגדו יתברך, כידוע דכולא קמיה כלא חשיביה, אלא שבחוזק האחדות הפשוטה אין נמנע מהיות מציאות יש ודבר ממש, ואף-על-פי-כן אחדותו לא נשתנית כלום, והרי הוא יחיד גם בעולם דיש ודבר לעצמו, ואף שהשכל לא יסבול את זאת, היינו מפני שהשכל נברא מוגבל, רק במה שנתן בו כח על-פי קו המדה, אבל באחדות הפשוטה ודאי דמי יאמר לו מה תעשה. ובודאי שענין האחדות הפשוטה החלטי שלו, שאי-אפשר שיפול בה שום שינוי ח"ו (כי מי ישנה אותו וק"ל), יכול הוא יתברך להמציא גם חידוש מציאות יש ודבר בפני עצמו, שאם לא תאמר כן, הרי זה גרעון כחו כביכול שאינו יכול להמציא מציאות יש ודבר, ואי-אפשר לומר כן ח"ו, כי מי יגרע ח"ו כחו, והלא הוא יחיד לבדו.

וזהו גליף גליפו בטהירו עילאה, שפירוש טהירו עילאה הוא עצמות האור וגילוי של בחינת אין סוף ואין תכלה לכחו ולהתפשטותו, וגם שם נגלף כל מה שעתידי להיות בעולמות, וכמו-שכתוב במדרש "במחשבה אחת נבראו כל העולמות",

בתפילה המרגשת בימים נוראים אנחנו מצהירים בקול - "וכל מאמינים שהוא לבדו הוא", ה' הוא האחד והיחיד. כמו שלפני שה' ברא את העולם לא היה דבר מלבדו - כך גם אחרי בריאת העולם, הוא לבדו הוא.

אפשר לחשוב שהסבה לכך שה' נשאר היחיד גם אחרי בריאת העולם היא משום ש"כולא קמיה כלא חשיב" - לשום דבר אין משמעות ('חשיבות') וקיום בכלל למול אורו הגדול. ואם שום דבר כלל אינו קיים מול ה' - גם אחרי שהעולם נברא הוא נשאר לבד...

אבל האמת היא שלא כך. מחמת שה' הוא כל-כך יחיד וכל-כך אין-סופי, עד שאין לו שום מניעה לברוא עולם עם ממשות וקיום אמיתי - ובכל זאת הוא נשאר אחד יחיד ומיוחד. יחד עם קיומנו העצמאי כביכול וה'שונה' ממנו - הוא נשאר יחיד.

למרות שאנחנו לא יכולים להבין כזה דבר בשכל שלנו - איך אתה יכול להיות 'לבד' לחלוטין ויש איתך עוד מישהו?! זה בגלל שהשכל שלנו הוא כבר מוגבל, כבר נברא מאור ה' קיבל גוון וצורה, ובורא דברים מסוימים ומוגבלים. אבל מצד ה' עצמו - "מי יאמר לך מה תעשה"?! אדרבה, אם נטען שה' לא יכול לברוא, עם ממשות ועצמאות, יחד עם יחידיותו - אנחנו גורעים חלילה מיכולתו הבלתי מוגבלת! אז צריך לדעת, שמצד ה' בעצמו אנחנו קיימים לגמרי ועדיין הוא לבדו הוא.

המדרגה הזו היא מה שאומר הזוהר "גליף גליפו בטהירו עילאה". בתוך האור העליון והאין-סופי, ה' 'מגלף'. מה בדיוק ה' מגלף? את העולמות שלנו, התכנון של כל העולם על כל פרטיו נמצא וכלול בתוך האין-סוף ממש! אבל אצל ה', שהוא מתכנן משהו, הוא מיד גם נברא, "במחשבה אחת נבראו כל העולמות". כאן למדנו שמצד האין-סוף - העולמות 'נגלפו' וקיימים לחלוטין, בלי סתירה לכך שהאין-סוף הוא היחיד שם¹.

אחדות כולעת ואחדות משקפת

אך לפי מה שנבראו העולמות בהסתלקות והעלם האור הזה דאין-סוף ב"ה, ובקו המדה דוקא אי-אפשר להתגלות בעולמות היחוד דלבדו הוא עם מציאות העולמות יש ודבר ביחד, אלא שעשר ספירות דזעיר-אנפין נקראים ה' אחד, פירוש שמאחד כל הנפרדים, וכלומר שממנו מקבלים הנשמות שמכירים את בוראם,

---

¹ כאן אנחנו רואים אחד מהיסודות בחסידות (ובפרט בתורת ר' אייזיק); כאשר מדברים בזה ובקבלה על מדרגות גבוהות יותר או נמוכות יותר, מדרגות שלכאורה 'קדמו' בסדר הבריאה ומדרגות שבאו רק 'לאחר-מכן' - לאמתו של דבר הם מהווים מבט ותודעה קיימת באלוקות. לא איזה תהליך שהיה ועבר, אלא מדרגה ומבט שקיימים גם היום. כך כאן, 'גליף גליפו בטהירו עילאה' הוא לא רק 'תכנון' שהיה לפני בריאת העולם, אלא הוא מבט נוכחי של ה' על המציאות גם עכשיו (ואולי גם נוכל לטעום ממנו כדלקמן במאמר).

להכיר בחינת היחוד דלבדו הוא, ומה שהעולמות נמצאים ליש
ודבר, הוא אצל הנשמות מכירי היחוד דלבדו, הוא מציאות אחר,
שכל מציאותן הוא לעיני העולמות עצמן, ולגבי מציאות היחוד
אינן עולים בשם מציאות כלל. והדמיון לזה מאור השמש המאיר
לעולם כולו וליושביו, נמצאים ד' יסודות ודומם-צומח-חי-מדבר,
שעל כולם מתפשט אור השמש ונראה אור בשוה לכל. וזהו
במדריגת וערך מציאות הארת אור אבל במציאות מורגש, יש עוד
דברים אחרים מבלעדי אור וזיו השמש הממלא את כל העולם
כולו באורו, נמצא שבערך מציאות אור, הרי העולם כולו מלא
מאור השמש אין עוד. ובערך מציאות אחר, יש כמה נמצאים
נפרדים ומחולקים. כמו-כן יובן בהכרת הנשמה שבא אליה
מעשר-ספירות דזעיר-אנפין דאצילות הוי"ה אחד, להכיר ענין
האחדות דלבדו הוא המצוי ב"ה, והרגשת הנפש-רוח-נשמה את
העולמות הוא מציאות שאינו רק לגבי דידן, וקמיה יתברך אינו
עולה בשם מציאות כלל.

אמנם זוהי רק מדרגה אחת, קיום העולמות כפי שהם מצד האין-סוף. כאשר
ה' ברא' את העולמות, שהוא כאילו 'הוציא החוצה' את העולמות שיוכלו לחשוב
אחרת ממנו - שם כבר לא ניתן לשאת ולהבין את ההפכים האלו. התודעה שלנו
נוצרה כביכול על-ידי 'העלמה' של אור ה' האין-סופי, מה שיוצר אצלנו 'תקרת
הבנה'. לכן מבחינתנו בצורה הרגילה בה אנו חושבים - או שיש רק את ה', או את
המציאות.

בכל זאת, גם בתוך התודעה שלנו במציאות העצמאית - יש עדיין אפשרות
להאמין באחדות ה'. ההנהגה הזאת נקראת 'ה' אחד' (ולא ה' לבד). מהו ה' אחד?
"אחד בשבעה רקיעים וארץ וכו'", אחד שמאחד את כל הפרטים. או במלים
אחרות אחד למרות שיש פה פרטים שונים ומשונים מהאחדות לכאורה.

משמעות הדבר, שנשמה שהתעלתה למקום הזה, לתודעה הזו - תראה איך
שה' נמצא בכל דבר, אך תרגיש שזו התעלות מתוך חווית המציאות עצמה.
האחדות לא מסתדרת עם המציאות הממשית, למרות שהיא נמצאת בה.

הדבר דומה לאור השמש; השמש מאירה על כל העולם, על כל החיות,
האנשים והצמחים - אבל היא לא האנשים החיות והצמחים עצמם... אם נסתכל
מנקודת המבט של האור - הוא נמצא בכל מקום, אבל לא המקום עצמו.

כך הכרת יחוד ה' ממדרגת ה' אחד' - היא הנהגת עשר ספירות דזעיר אנפין² - נותן לאדם את התחושה והודאות שהכל ה', אבל זה לא התחושה של מציאות החיים הממשית. חייבים 'לעבור' למקום הזה מתחושת ממשות העולם.

וזהו "ותורה אור", דאורייתא וקוב"ה כולא חד, והתורה היא כמו אור השמש הממלא את כל העולם במציאות שלו, וכלומר באויר העולם, שאויר עצמו הוא מציאות נפרד מן מציאות אור, אלא שהאור ממלא אותו ומתלבש בו, עד שאין נראה כי-אם מציאות האור, והיינו לפי שהאור במציאותו בשמש אין שם אלא הוא לבדו, ואין מקום כלל למציאות אויר, אלא ששם גם האור אינו מורגש ונראה במציאות אור, ואין נראה אלא גוף השמש כמו-שכתוב בתניא (תניא חלק א, לג).

וזהו המשל להתבונן בענין קוב"ה שהוא ה' אחד. והתורה היא כמשל האור המתפשט באויר העולם לגלות מציאות יחודו יתברך לנפש-רוח-נשמה שבעולם מלמעלה למטה (ומה שהנפש-רוח-נשמה בבחינת הכרת בוראם כנ"ל הוא מלמטה למעלה). והתורה היא דרך ה' וארחות הוי' בעולם כמשל אור השמש הנ"ל, שממלא אויר העולם כולו, וכן התורה היא גילוי יחודו בעולם. ואיתא בזהר שהמלאך כשירד להתגלות למטה לתחתונים מוכרח להתלבש באוירי ד' יסודות, אש-רוח-מים-עפר דמדריגת העולמות שלמטה ממדריגתו, ואם-לא, לא הי' נראה לבני העולם. וכל-שכן אורייתא דאי לא דאתלבשא בלבושין דהאי עלמא, לא הי' אפשר להשיג ממנה כלום בזה העולם.

המבט הזה הוא שייך ללימוד התורה, "ותורה אור". ה' והתורה אחד, ותפקיד התורה הוא להראות לנו את המבט האלוקי על כל המציאות. במלים אחרות - התורה מראה לנו את אחדות ה' בכל המציאות. זהו כמו אור השמש כנ"ל, שנוכח בתוך אויר העולם ומתלבש-עובר בתוכו, למרות שלא רואים את האויר אלא רק את האור. כך התורה חורזת ועוברת בכל פרטי העולם, אך ושעוברים למבט שלה, לא רואים בכלל את האויר-המציאות, רק את התורה שנמצאת שם. אבל עדיין, מצד האויר הוא דבר שונה, מציאות אחרת. זהו משל לכך שאור ה' אותו אנו

---

² על 'זעיר אנפין' נאמר ב'פתח אליהו' שהוא מתנהג "כפום עובדיהון דבני נשא" - הוא עובד לפי המעשים שלנו. פירוש הדבר שזהו אור ה' שמכיר בין אור לחשך, בין טוב לרע ולפי זה מאיר את השפע בעולם (בניגוד למדרגת הגליפו הנ"ל).

יכולים לתפוס על-ידי התורה הוא נראה נוכח בתוך המציאות, אך הוא לא המציאות עצמה. הוא עובר דרכה ומתלבש בה, אך הוא לא המציאות...

זה המשל להתבוננות בכך שה' אחד בכל העולם - הוא מתאחד איתו עד שרואים רק אותו, למרות שיש את המציאות עצמה. התורה היא מאירה לכל אחד לנפש-רוח-נשמה מלמעלה-למטה, שנוכל לראות פה בעולם את נוכחות ה'. (והתיאור לעיל על כך שאנחנו עולים לראות את מציאות ה', הוא גילוי היחוד מלמטה-למעלה, מהמציאות שלנו אל האור האלוקי).

כאשר מלאך בא לעשות שליחות פה בעולם, הזהר אומר שהוא חייב להתלבש ו'לקבל צבע' של יסודות העולם הזה (אש, רוח, מים, עפר) בכדי להצליח לפעול בו. המלאך הוא כל-כך רוחני עד שאם לא 'ילבש' את היסודות - הוא לא יהיה רלוונטי בעולמינו. אם כך, קל-וחומר שתורתנו הקדושה, שלמעלה-מעלה מכל מלאך אלוקי, בשביל לרדת אלינו היא חייבת להתלבש בכל יסודות המציאות הממשית. אחרת לא היינו יכולים בכלל להתחבר לתודעה של אחדות ה'.

ועכשיו הרי על-ידי התורה ומצותיה נמשך יחוד ה' גם במהות העולמות לשנות מהותם ולזככם להיות גם מציאותם נכלל במציאות אור היחוד, רק שהוא בבחינת מתן בסתר עד עת קץ, כידוע בכמה-דוכתי. וזהו "ותורה אור" שהוא אור היחוד בערך מציאות של האור שבה. ואף שיש מציאות אחר היינו ישות העולמות, זהו מציאות אחר שאינו אלא בערכנו (ועל-ידי קיום התורה-ומצות מזדכך גם מציאות העולמות ליכלל ולהתייחד ממש באור היחוד). ולכן כל העוסק בתורת עולה, שהוא האור המאיר במעשה העולה כמצותה, לייחד מציאותה בבחינת מתן בסתר להיכלל באור היחוד. וכשאינו עושה מעשה רק עוסק בתורת עולה, הרי הוא אוהז באור עצמו, מבלי שיאיר תוך ישות הגוף והחומר דמעשה העולה כמשפטה. וזהו כאילו הקריב עולה, וכלומר שבבחינת האור דתורה, הוא אוהז דרך הוי' שהוא יחודו גם בעולמות. וכל-זה הוא רק באור התורה שמתלבשת בעניני העולמות כמו למטה מחליף פרה בחמור ושנים אוהזין בטלית וכו', שיש מציאות אור ומציאות העלם וחושך.

התורה בעצם מגלה לנו שה' נמצא בתוך עולמינו, אך לא מגלה שעולמינו הוא ה' (כנ"ל לגבי המשל של האור והאור). אבל ככל שאנחנו יותר רואים ולומדים איך ה' נמצא בעולם, אנחנו בעצם מגלים ומזככים את העולם לאט

לאט, שיתגלה שהוא גילוי אלוקות. אבל זה קורא בצורה של 'מתן בסתר' - לא רואים שנפעל משהו בעולם, לא מרגישים שהשולחן מגלה את ה', גם אם למדנו איך ה' מופיע בו... לכן התורה היא "אור" - היא מגלה לנו את המבט של האור האלוקי על המציאות, אך לא את המבט האלוקי של המציאות.

מתוך התובנה הזו, נוכל להבין מדוע "כל העוסק בקרבן עולה כאילו הקריב עולה", הוא מגלה אור ה' נמצא בבהמות ויכול להיות קשור בה' - אבל לא משנה את הבהמה עצמה שתהיה קרבן... לכן זה רק 'כאילו', בלימוד אנו פועלים פועל את פעולת הקרבן רק מצד האור האלוקי, מגלים שה' באמת נוכח בבהמה, אבל אם נשאל את הבהמה והמציאות - הם עדיין לא מכירים בכך, היא עדיין אוכלת עשב להנאתה...

כך הוא כל לימודנו אודות מציאות העולם. כאשר אנחנו לומדים דיני ממונות, איך ה' מופיע בתוך המציאות הכי קשה של גזלנים וחמדנים - ראינו את שייכות האור למציאות, אך לא גילינו אותו בתוך המציאות, עד שנקיים את הדין הלכה למעשה.

אבל הקורא קריאת שמע בעונתה, הוא כמו-שכתוב להגיד בבקר חסדך (תהלים צב, ג), (וכמו-שכתוב במקום-אחר באריכות בענין יפה שיחתן של עבדי אבות) דכתיב "וישכם אברהם (אהבת החסד העליון) בבוקר" (בראשית יט, כז), וכתיב "וישכם לבן" (בראשית לב, א), לובן העליון חיוורי דעתיקא קדישא בבוקר. והוא המחדש בכל-יום תמיד מעשה-בראשית, מרום מדריגת עיקרא ושרשא דחפץ חסד העליון, סליקו דמחשבה דאנא אמלוך בגליפו דטהירו עילאה, והוא המאיר ובא באור היחוד דקריאת-שמע. דלגבי האור הזה כחשיכה כאורה, ואין חילוק מציאות דגילוי והעלם - ואור וחשך עולה בשם כלל.

אבל מצות קריאת-שמע בעונתה - פועלת משהו אחר לגמרי מלימוד התורה. היא מגלה את אותה מדרגה של גליפו בטהירו עילאה, ש"הוא לבדו הוא" גם במציאות העולם הממשית! לכן מצוותה בבוקר, "להגיד בבוקר חסדך" - ממשיכים (כמו 'גיד' שמחבר ומשפיע חיות) ומגלים בעולם את החסד של ה' ממש, שלא מגביל אותו שום מציאות, יחד עם קיומה. כמו שדורשים זאת על "וישכם אברהם בבוקר" - השכמת חסד ה' ('אברהם איש חסד'), וכן "וישכם לבן בבוקר" - בבוקר, בקריאת-שמע, מתעורר ה'לבן' הרוחני. מהו ה'לבן' האלוקי? הבוהק והנקיות של האור האלוקי, מדרגה מאד גבוהה - 'חיוורא דעתיקא' - זה שה' קיים לבדו עם העולם. זו המדרגה שמאירה בקריאת-שמע בעונתה. "כחשיכה כאורה" - אין הבדל וחילוק בין אור וחשך, גילוי או העלם של ה', הכל הוא ה'.

הנה זה היחוד מגיע עד לחומר גוף העולמות, והן הן התפילין שכתוב בהן בגלופי אותיות גשמיים, "ה' אלקינו ה' אחד" (דברים ו, ד) כאמור. וכן כל תיבות ואותיות הד' פרשיות דתפילין והבתים והרצועות, הן הן המוחין עליונים דזעיר-אנפין. ולכן הקורא קריאת-שמע בעונתה כאמור, ואין עליו תפילין, הרי-זה כמעיד עדות שקר. שהעדות הוא על אור היחוד דכחשיכה כאורה, ואין בו מציאות היחוד בגוף העולם. ובשבתות וימים טובים לאו זמן תפילין הוא, כמאמר רז"ל דבתפילין כתיב "וקשרתם לאות על ירך" (דברים ו, ח), יצאו שבתות וימים טובים שהן עצמן אות.

היחוד הזה מגלה בעצם שה' נמצא גם במציאות, לגמרי. לכן כל-כך חשוב להגיד אותן עם תפילין! התפילין הן מציאות גשמית ממש, עור בהמה, כתוב עליהם בדיו מהעולם שלנו - "ה' א-להינו ה' אחד"! הם חלק אינטגרלי מהיחוד שמתגלה בקריאת-שמע, שה' לבדו הוא גם במציאות. מסבה זו "הקורא קריאת-שמע בלא תפילין הרי זה כמעיד עדות שקר"; הוא מספר שה' אחד לגמרי גם בארץ, בלי שום שינוי - אבל ללא התפילין בפועל לא רואים את זה...

מדוע לא מניחים תפילין בשבתות וימים טובים

עם זאת, בשבתות וימים טובים לא צריך את התפילין כי הם עצמם נקראים 'אות', ולא צריך את ה"אות על ירך":

פירוש ד"וקשרתם לאות" היינו "אות אמת", דאותיות "אמת" הן ראש תוך סוף דאותיות, והיינו שבא היחוד עד גוף העולמות. אבל שבת ויום-טוב אין צריכים לזה האות, כמאמר רז"ל "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקשה ליתנה לישראל" (שבת י, ב), והיא הנשמה היתירה שניתנה לישראל בשבת. פירוש "בבית גנזי" דרך-משל אוצרות המלך שהם גנוזין לעצמן, והוצאה והכנסה היא ממקום-אחר, ככה בחינת השבת היא מעין יום שכולו שבת, דהיינו לעתיד-לבא שיהי' ה' אחד לעילא ושמא אחד לתתא בהשוואה גמורה, וזו היא הנשמה יתירה, כידוע שהנשמה היא מכרת את בוראה, והיינו כפי מה שבאו העשר-ספירות באורות וכלים לאנהגא בהון עלמין (כמשל הכנסה והוצאה דבית המלך), והיינו שיש מציאות אור לעצמו והעלם וחשך לעצמו לגבי התחתונים. אבל הנשמה היתירה היא מכרת את אור הגנוז בבית גנזיו יתברך. ומטעם זה הנשמה סתם

מלובשת ומתעלמת בגוף ונפש הטבעית. ואף אם הגוף עוסק בצרכיו בדברים המותרים ושוכח לגמרי על כחות הנפש-רוח-נשמה אין זה כלל שום פגם לנשמה, ומותרת ועומדת היא מבלי שום מאסר עליה לעכב ח"ו על ידה מלשוב אל כחותיה, ברצון ושכל ומדות ומחשבה-דבור-ומעשה דקדושה אלקית. ולאום מלאום יאמץ כמו-שכתוב בתניא (תניא חלק א, יג). והיינו לפי שהנשמה היא מגעת במקום האור דתורת ה', ויש כנגדה החשך דנוגה שבגוף, שהוא מציאות אחר והוא העוסק בצרכיו המותרים במקום הנוגה. והנשמה היא בשע"מ בלתי מתגלה בגוף, כי היא במקום האורה ונעלמת מן החשך דגוף. אבל הנשמה היתירה מגעת עד הגוף בקדושתה ממש, והיינו עד החשך דגוף ונפש-הטבעית, שגם שם בהעלם ההוא מגיע אור הנשמה הנמצאת גם שם בשבת. וכן הוא גם ביום-טוב, אלא שיום היום-טוב הוא חל בשבת-ימי-המעשה, וכמו-שכתוב ענין זה בסידור ובכמה-דוכתי באריכות. ולכן אין צריך כלל לתפילין להיות לאות על היחוד דקריאת-שמע בעונתה כנ"ל.

"וקשרתם לאות", היינו שנקשור לנו אות-אמת. אמת מבטא שהאור חודר בכל האותיות - מ-א, עובד ב-מ, אמצע האותיות ויורד עד הסוף, ת, וכך גם בכל המציאות שמתהווה מהאותיות (ככתוב "בדבר הוי' שמים נעשו"). זו כאמור מהות מצוות תפילין להורות שהיחוד האמיתי ש"לבדו הוא" חודר ומתגלה בכל המציאות כולה.

אבל בשבת ויום-טוב קורה משהו נפלא - אנחנו מקבלים נשמה יתירה. או בלשון אחרת "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקשה ליתנה לישראל" - היא הנשמה היתירה, שאנחנו בהחלט מקבלים כל שבת.

מהם גנזי המלך? האוצרות שנשארים תמיד בבית המלך, ללא שימוש וללא שינוי. כל הכלכלה של בית הארמון מתנהלת בכסף אחר, לא באוצרות הגנוזים. כך גם שבת-קודש היא איזו קדושה ומבט אלוקי שנמצא בגנזי המלך, ולא משתנה אף פעם - לא נוגע בו שום דבר או תהליך בעולם. שבת היא פשוט קדושה אלוקית 'מעין עולם הבא' שם 'כחשיכה כאורה', כמו שה' מסתכל על העולם 'ה' אחד ושמו אחד". זו הכרה שנתנה לנשמה היתירה.

אז מהו הכסף בו המלך כן משתמש? זו הנהגת התורה שראינו לעיל, הנהגת 'זעיר-אנפין'. מה הכונה? ה' 'יורד' להנהיג את העולם לפי מעשיו; אם נקיים מצוות ימשך שפע לעולם, אם חלילה לא - ימשך פחות. זאת אומרת שהנהגה

של ה' בעולם היא מבחינה בין אור לחשך, בין ישראל לעמים וכו'. זה המשל של האוצרות והכסף בו משתמשים ביום-יום בבית המלך - להנהיג את העולם והממלכה עד שיבואו אל תיקונם.

התודעה הזו היא גם תודעת הנשמה הרגילה שלנו - היא רואה שה' מנהיג ומנהל את העולם, אך כן במדדי אור וחשך, טוב ורע - ה' הוא אור ואנחנו בחשך. אור אלוקי שנועד ל'הוצאות והכנסות' כביכול לניהול המדינה...

לכן בתודעת הנשמה הרגילה שלנו, יש פער וסתירה בין צרכי הגוף לקדושה. אם אני שוקע לגמרי בהמבורגר בימות החול - ככל הנראה אני לא אצליח להתפלל כמו שצריך... יש פער בין הנשמה למציאות, כי כך גם הכרתה את ה' - המבדיל בין אור לחשך כנ"ל. שאני עוסק בגשמיות הנשמה נעלמת, וגם בעיסוק בקדושה הנשמה מאירה, אבל אני פחות חווה את מציאות החיים.

לעומת זאת, הנשמה היתרה מכירה מאור ה' ש'בבית גנזי'! אור אלוקי שלא משתנה, "כחשיכה כאורה"! מסבה זו, בשבת-קודש, הנשמה היתרה מאירה גם בגוף, ואדם יכול לאכול סעודת שבת מלאה בכל-טוב ולהתענג על ה'. ה' נמצא גם במקומות האלו והנשמה לא צריכה להסתתר גם שאנו עוסקים בגשמיות - "מעין עולם הבא"!

מדרגה זו מתגלה גם ביום-טוב, רק באופן מעט שונה - שכן יום-טוב חל גם בששת ימי המעשה, כמו שמתבאר בכמה מקומות בחסידות.

מסבה זו לא צריך ל'אות' התפילין בשבת וימים טובים, שכן מעצם היום ה' כבר מאיר ונמצא גם במציאות הממשית.

ותמצית הענין על-דרך הקבלה הוא דשבתות וימים טובים, זעיר-אנפין ונוקבא הן פנים בפנים, פירוש דמלכות נוקבא דזעיר-אנפין, בחינת ממלא-כל-עלמין ואל מסתתר בהעלם דעולמות, יבא בבחינת פנים דזעיר-אנפין סובב-כל-עלמין, דקמיה כחשיכה כאורה בבחינת הפנים שלו דבית גנזין, וכמו-שכתוב לפני לא יראו (שמות לג, כג). והיינו שהיחוד העליון דפנים העליונים מתגלה בפנים דנוקבא ממלא-כל-עלמין בשבתות וימים טובים, לכן הן עצמן אות ואין צריך לתפילין דקריאת-שמע בעונתה שהוא גם-כן החזרת פנים-בפנים לפי שעה. וקדושת השבת היא המאירה בכל יום בשעת קריאת-שמע של שחרית (שמטעם זה מונים ימי השבת, ראשון בשבת ושני בשבת, לפי שיש מאור השבת בששת-ימי-המעשה גם-כן), אך אין זה מאיר ובא אלא בנשמה

עצמה ולא במקום הגוף, כי בחול הנשמה והגוף שני מציאות נפרדים הם כנ"ל, לכן צריך לתפילין גשמיים דוקא, וכאמור.

המקום בו אנחנו מרגישים ורואים את ה' גם במציאות הגשמית - במבט האלוקי של 'כחשיכה כאורה', הוא מה שמבואר בקבלה יחס של "פנים בפנים" בין זעיר-אנפין לנוקבא:

זעיר אנפין הוא בעצם הקדוש-ברוך-הוא, כפי שבא להנהיג ולברוא את העולמות. כאמור, בהנהגת העולמות זעיר-אנפין נוהג באופן כללי כפי ההתנהגות שלנו, עם הבדלה והבחנה בין חשך לאור. אך בכל-זאת הפנים-פנימיות שלו זה המבט האלוקי העליון על המציאות - "כחשיכה כאורה"³!

הנוקבא, המלכות, היא בעצם שרש העולמות שלנו, אלו עם התודעה העצמאית. העולמות שמקבלים לתוכם את אור והנהגת זעיר-אנפין. כאשר המציאות מכוונת את פניה-רצונה מול הפנים של זעיר-אנפין - "פנים בפנים" - פירוש הדבר שבתוך העולמות, בתוך המציאות והתודעה שלנו, ה' נמצא לחלוטין ללא הבדל בין חשך לאור.

זהו שבקבלה מוסבר שבשבת ויום-טוב זעיר-אנפין ונוקבא נמצאים ביחוד פנים בפנים, כאמור לגבי הנשמה היתרה שזו תודעת היחוד השלם. בפרט מוסבר גם שבימות החול יש רגעים של יחוד פנים בפנים - בעת קריאת-שמע בעונתה. רגעים אלו 'יונקים' בעצם מהיחוד האמיתי שקורה בשבת, ולכן בכל יום אנו אומרים "היום יום ראשון בשבת". בשביל לגלות את היחוד במציאות הרגילה בימות החול, בתודעה שיש בה הבדלה ופער בין הרוחני לגשמי - עלינו להניח תפילין, להנכיח את היחוד גם במציאות הגשמית ממש.

מדוע משה לא רוצה לכרר את העולם הזה?!

- כעת נוכל לחזור ולהבין את כל סוגיות הדיבור של מרים ואהרן אודות משה (מי שצריך להזכר - מוזמן לעלות לראות את השאלות שוב 😊).

ומעתה יש להבין ענין "ותדבר מרים ואהרן במשה" (במדבר יב, א), ופירושו - שאל משה ממש בפניו אמרו (ומה-שכתוב במשה ולא אל משה, היינו מפני ביטולם והתכללותם במשה כמו-שכתוב במקום-אחר וכולם ממש בענין הנביאים) שלא הוטב בעיניהם למה הוא פורש מדרך-ארץ באשה הכושית. דהיינו צפורה שלא היתה מב"י רק משתנית לגמרי ככושי המשונה

³ או בלשון המובאת הרבה פעמים בר' איזייק להסביר זאת, "זעיר ועתיק כולא חד". הפנימיות של זעיר-אנפין היא מדרגת 'עתיקא'. אפשר אולי להסביר זאת קצת, שהמניע של כל פעילות ההנהגה כפי מעשי בני אדם (זעיר-אנפין), באה בשביל להוביל את העולם התודעה של 'עתיק', תודעת לעתיד-לבא.

בעורו, כי הלא אדרבא הוא הי' ראוי להביא אור קדושת נשמתו במקום הטבע הגופני דדרך-ארץ. ואדרבא לפי מה שאשה כושית לקח, יש בזה מעלה עליונה גדולה ונפלאה להביא אור היחוד גם לשם. ואם-תאמר שאין היחוד העליון דמדריגת משה שהוא לבדו נגש אל ה' והם לא נגשו יוכל לבוא במקום הדרך-ארץ. לזה-אמרו "הלא גם בנו דבר ה' " (במדבר יב, ב), שאין אנו במדריגה עליונה דמשה כלל, אף-על-פי-כן דבר ה' המיוחד בנו כלומר בתוכינו, הרי שמשתרבב היחוד עד מדריגות תחתונות. ואם-כן כל-שכן משה דרב גוברייא, שהי' לו לעסוק בדרך-ארץ להביא היחוד גם במקום טבע הגופני. ומה-שכתוב במשה (ולא בך) יש-לומר הרק אך במדריגת משה הנסתרת ממנו דבר וכו', ולכן תפסו לשון נסתר וק"ל.

אם בהתחלה חשבנו שאהרן ומרים דיברו על משה שלא בפניו - ותמהנו עליהם, כיצד יתכן?! יש לך ביקורת - תגיד! למה לומר לשון הרע? אלא שבאמת הם אמרו זאת בפניו, וטענו כנגדו טענה אמיתית. [וזה שכתוב "במשה" ולא 'אל משה' ואז נשמע שדיברו עליו - זה קשור לכך שכל מדרגות הנבואה והקדושה היו כלולות במשה רבינו, ולכן כל דיבור של קדושה ונבואה אצל אהרן ומרים הוא כמו 'בתוך' מדרגת משה.]

אהרן ומרים מעלים טענה אמיתית וקיומית מול משה: מדוע אתה פורש מהאשה הכושית? למה אתה מתנתק מהמציאות?! התפקיד שלנו, כמו במצות התפילין בקריאת-שמע, להביא את היחוד עד העולם הזה! אדרבה, דוקא המדרגה העליונה יותר היא זאת שמגלה את ה' במקומות היותר נמוכים. ולכן הכי מתבקש שמשה יתייחד דוקא עם אשתו, ויתרה מזאת האשה הכושית - שאינה ישראלית מלדתה, שונה מכולם - היינו שהיא מקום יותר 'גשמי' שצריך בו מבט יותר עליון לגלות את יחוד ה'.

אהרן ומרים מיד גם הבינו שאולי אפשר לחשוב שמדרגה עליונה היא לא יכולה לרדת עד מקומות נמוכים. או במלים אחרות שמי שרואה ש'הוא לבדו הוא' - לא רואה את המציאות ולא יכול להביא בה את אור ה'. לכן מיד הם עונים "הלא גם בנו דיבר ה'" - אפילו בנו שאיננו כל-כך גדולים כמשה התגלה הקדוש-ברוך-הוא ודיבר עמנו! מכאן שאפילו במדרגות נמוכות (אנחנו) ה' יכול להתגלות! ואם-כן משה, למה אתה לא מגלה את ה' גם בצפורה קדישא?!

[לכאורה גם כאן נשאלת השאלה - אם הם דיברו עם משה למה נאמר "ויאמרו האך רק במשה דבר ה'" היה להם לומר, 'האך רק בך?'] אולי גם לכן אהרן ומרים דיברו "במשה" להדגיש את ריחוק המדרגות ביניהם, כמו לדבר בגוף

שלישי - משה הרבה יותר נעלה ממנו, ובכל זאת ה' התגלה אפילו במדרגות הפחותות, כמונו.

איך ה' מגיב לטענה שלהם?

וישמע ה' (במדבר יב, ב). הנה אם לא טוב הי' לדבריהם לפניו בשע"מ הנ"ל לכתוב כמו-שכתוב במקום-אחר וישמע ויחר אפו, ולמה לא נזכר ויחר אף ה' עד כלותו לדבר אתם. אלא יש לפרש וישמע ה' כמו-שכתוב "וישמע משה וייטב בעיניו" (ויקרא י, כ). שדבריהם נשמע לפני ה' לנכון, שבודאי בחכמה דיברו אלא ששגו במעלת משה כמו-שיתבאר. ועוד יש-לומר וישמע ה', להורות שמשה לא שמע כלל את דבריהם, אף שעמו דברו לא נכנסו דבריהם באזניו, לפי שהאיש משה עניו מאד מכל וגו' (במדבר יב, ג), פירוש שאינו תופס לעצמו שום מקום וכח פעולה טובה כלל, כי מי הוא שיוכל לעשות איזה דבר גדול או קטן בעולמות. אני הו' עושה כל כתיב, והשי"ת מה שרוצה לעשות על ידו של משה הוא עושה. ולפי-זה אין עליו שום טענה שהי' לו לעשות כן או כן, ולכן לא שמע דבריהם ולא השיבם כלום.

התורה אומרת קודם כל "וישמע ה'". רק לאחר כמה וכמה פסוקים כתוב "ויחר אף ה'". למה לא כתוב מיד "וישמע ויחר אפו"? כנראה שה' רצה בהתחלה להראות שהוא מקשיב, שומע, ומקבל את דבריהם. כמו שבמקום-אחר התורה מתנסחת "וישמע משה וייטב בעיניו" - קיבל את הדברים. ה' קיבל והסכים עם דברי אהרן ומרים.

עוד אופציה להבין את הביטוי "וישמע ה'", היא הפסוק מיד אחר-כך "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". משה ענו בתכלית, ומסבה זו כל פעולותיו הם פעולות ה', כפי רצונו האלוקי. מסבה זו משה גם לא מרגיש ישות עצמאית או מישהו ש'שגה' במה שהוא עשה, שכן הכל הוא עושה לפי ה'. לכן למרות שהם דיברו אל משה בפניו, הוא כאילו לא שמע בכלל... בעצם כל טענת אהרן ומרים היא כנגד ה', ולכן ה' מקשיב, "וישמע ה'", הוא שומע ומקבל דבריהם.

רק השי"ת רצה להודיעם שהגם שדבריהם נכונים בדרכי עבודת ה', אך לא במשה דברו זאת. והדוגמא לזה הוא משבתות וימים-טובים שהן עצמן אות ואין-צריך לתפילין, כמו-כן משה רבינו ע"ה אינו צריך להביא את אור היחוד אל גוף וחומר ושבע העולם, כמו-שכתוב לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא פה אל פה

וגו' ותמונת ה' יביט (במדבר יב, ז), מה-שאיך-כן אם יהי' נביאכם
ה' במראה וגו' בחלום וגו' (במדבר יב, ו).

אז מה היתה הבעיה? שטעו במדרגת משה. הם צדקו במהלך העבודה הכללית, ובדרישה לגילוי אור ה' בתוך המציאות. אבל זו לא עבודת משה - וזה מה שהיה חשוב לה' להדגיש להם. ההבדל בין משה לעבודתם דומה להבדל בין שבת וימים טובים לימי החול. בשבת קודש לא צריך 'לפעול' בעולם בשביל שיתגלה בו יחוד ה' - כי יחוד ה' המלא מאיר בכל. כך היא מדרגת משה רבינו שאינו צריך לפעולה בשביל לגלות את יחוד ה'. זהו שנאמר על משה "פה אל פה אדבר בו" - בהתאמה מלאה; "ותמונת ה' יביט" - הוא רואה את המציאות כמו שה' מסתכל.

והיינו כמו הפרש הנ"ל שנתבאר בין תורה-אור ליחוד דקריאת-שמע בעונתה, שהתורה מתלבשת בהעלם העולם כמו שהוא, העולם כמנהגו נוהג כנ"ל שם, שהוא קל-וחומר ממלאכים שצריכים ללבוש זר לבוא אל העולם-הזה. וזהו במראה דוקא אליו אתודע שהוא לבוש גמור. וכן בחלום מגיד על בחינות בלתי ברורות ומסודרות. רק שמתלבש בהן הדבור בכח גבורת ה' שעל-ידי-זה יבא הדבור בם בנביאים. אבל בחינת משה הוא ותמונת ה' יביט, כמו-שנתבאר בכמה-דוכתי הפירוש, שרואה התמונה שה' יתברך רואה אותה התמונה בעולמות, והיינו בידיעת עצמו יודע כל הנמצאים כולם, וכמו-שנתבאר במקום-אחר באריכות קצת, שהגם ד"פני לא יראו" (שמות לג, כג) כלל אפילו למשה וכו', מכל-מקום דקיימו קמיה בידיעתו יתברך, אף שהוא ודעתו א' אף-על-פי-כן ראה אותם משה-רבינו ע"ה. וזהו בכל ביתי המיוחד לי, נאמן הוא ליכנס לשם. ועוד יתבאר לשון נאמן לפנינו. והיינו בחינת כחשיכה כאורה וחושך העולם לא יחשיך לפני משה. ולכן להכרת יחודו אין-צריך לתפילין כנ"ל בשבתות וימים טובים. וזהו גם-כן ומראה ולא בחידות, רוצה-לומר בלא לבוש.

ההפרש בין שאר נביאים (ואהרן ומרים בתוכם) למשה רבינו, דומה להבדל בין מצוות קריאת-שמע בעונתה ללימוד התורה הנ"ל. התורה באה ומתאימה את עצמה ומתגלה בעולם. היא מתלבשת בלבוש העולם. היינו שהיא לא העולם, אבל כן משתייכת אליו, בלבושיו שלו. זה דומה לשאר הנביאים איתם ה' מדבר **בחלום**, היינו מתלבש ומתגלה על-ידי דבר אחר, ויותר מכך מתגלה באופן לא

מבורר שצריך לפענח. לכן אדם רגיל הנאחז באור התורה, עליו גם לקיים ולאחוז במעשה המצוות, על-מנת לגלות את היחוד גם במציאות הגשמית.

אבל משה "במראה אליו אתודע" - בגילוי מפורש, לבוש גמור שנהיה חלק ממש מהנבואה, מראה. יתרה מזאת משה "ותמונת ה' יביט" - הוא רואה את המציאות כפי שה' רואה אותה! לא צריך לעשות לו איזה מעבר ולבושים שונים בשביל שיקבל את ה' - הוא פשוט רואה את הכל בעיניים האלוקיות. ברמה של "בידיעת עצמו יודע כל הנמצאים" ידיעה וראיה פנימית פשוט בעיני ה'.

אמנם עדיין גם משה "ופני לא יראו" - לא יכל לראות את פני ה', אבל בכל זאת מבחינת היחס למציאות ("דעתו" של ה') - ה' נתן לו לראות את הכל כמוהו. לכן גם "בכל ביתי נאמן הוא" - הוא נאמן להכנס ל'בית' של ה', לראות את הכל כמו מבית המלוכה ("בית גנזי"). לכן ה' מסביר לאהרן ומרים שלא שייך לתבוע ממשה לרדת להתייחד עם האשה הכושית, בגשמיות העולם; משה חי בתודעה של שבת ויום-טוב. "מראה ולא בחידות", בלי שום מציאות שצריך לברר ולהחדיר בה את היחוד, הכל מפורש לגמרי.

ואחר-כך אמר ותבע מהם, ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה, ואמרו רז"ל בעבדי אפילו אינו משה ובמשה אפילו אינו עבדי. ויובן על-פי הידוע במקום-אחר ענין המדרש, שאמרו המלאכים שמשה יכתוב בתורה מה שלבו חפץ. והשיב להם הקב"ה ח"ו שמשה עושה כן ואפילו עושה, נאמן הוא. ונתבאר דרוצה-לומר ח"ו שמשה עושה מעצמו כלום כמו-שנתבאר והאיש משה עניו מאד. ואפילו הוא עושה בכח עצמו, נאמן הוא וחפץ לבו יסכים על אמיתת רצון העליון. וזהו בעבדי, כלומר שהוא עבד נאמן לפני, שאפילו עושה בחפץ לבו נאמן הוא. ובמשה שהוא עניו מכל וגו' אפילו אינו עבדי, מכל-מקום הוא אינו עושה כלום מעצמו, לפי שאין עצמו ממש בגופו וטבעו נפרד כלל וכלל מן היחוד עליון דקריאת-שמע בעונתה הנ"ל. וזהו-שאמר להם מדוע לא יראתם לדבר וגו', פירוש למה לא הרגשתם בחינת יראה, כשבאתם לדבר במשה בהתכללות בו כנ"ל, שמהראוי הי' שכשאתם מתקרבים אל מדריגתו, יש לכם לירא מלדבר, כענין מורא שבת הנזכר בספרים דכתיב בו "ודבר דבר", שלא יהי' דבורך של שבת וכו', ולכן ויחר אף ה' בם וילך, ונסתלק מעליהם. ומחמת זה היתה הצרעת דמרים שהוא סגירו דנהורא עילאה, סילוק אור אבא כידוע במקום-אחר. והעליה והסילוק גורם אחר-

כך המשכה והורדה בתוספת עליו' המדריגות עד שירגישו היראה מלדבר כשמתקרבים להיות במשה.

אחרי שה' הסביר לאהרן ומרים שדבריהם נכונים, אך אינם שייכים בכלל במשה רבינו - הוא מתחיל לגעור בהם. "מדוע לא יראתם לדבר בעבדי משה". מדוע ה' גוער בהם?

משום שלא היה להם יראה מ'עבדי משה', והעזו לדבר אודותיו בפניו. הסבה הגדולה ליראה ממשה המבוארת מפסוק היא משום שהוא "עבדי משה" - שתי מדרגות גדולות - גם עבדי, וגם משה.

את מדרגות אלו מתאר המדרש, שבעת שה' נתן את התורה ביד משה, המלאכים קטרגו וחששו "משה יכתוב בתורה מה שלבו חפץ" ח"ו! אמר להם הקב"ה: דבר ראשון, זה משה, אין סיכוי שיכתוב מעצמו משהו; דבר שני, "נאמן הוא" - גם אם הוא יכתוב, מגודל ענוותנותו - הוא מתאים לרצון ה' יתברך, ומה שלבו חפץ אינו 'תוספת' אלא דבר ה' ממש.

אלו הן המדרגות שה' מפרט לאהרן ומרים: "עבדי" - הוא עבדי והוא נאמן אלי ב-100%; "במשה" - משה בענוותנותו, אינו נפרד בכלל מרצוני, משה כולו יחוד ה' (כמו שהתבאר לעיל). היחוד העליון שאינו סותר את מציאות העולם ונוכח בה לגמרי, כך שאין הגוף שלו והמודעות הטבעית שלו (ללא הכוונה לצורה או אלוקות) סותרים בכלל על הקב"ה, אלא אדרבה, מספרים את יחודו.

מדרגת משה כאמור היא כמו שבת קדש, ולכן ה' גוער באהרן ומרים - איך אתם מדברים אודות משה?! כשם שיש יראה משבת קדש וצריך להזהר בה "ודבר דבר", דיבורים שאינם מסוד השבת בגלל גודל היחוד שלה - כך היא היראה ממש ואסור לדבר אודות מדרגות נמוכות אודותיו!

מסבה זו ה' גם הסתלק מהם, "ויחר אף ה'" והעלים מהם את השראת השכינה ששרתה עליהם (מה שהתבטא גם בצרעת מרים, שמורה על סילוק האור האלוקי "סגירו דנהורא" - סגירות מ'אור אבא'). מטרת הסילוק היא לא 'לדפוק' אותם חלילה, אלא לתת להם אפשרות להכיר קצת את האור של משה, כי כלל הוא שכאשר האור עולה ומסתלק למעלה, הוא מביא ומעורר אור גדול יותר לרדת למטה. מדרגה בה הם יוכלו לחוש מקצת גודל משה, וממילא ליראה מפניו.

פרצוף ארץ ישראל - פרצוף רחל

עד כאן הבנו מקצת ממדרגת משה, יחד עם הארות וגילויים שונים של יחוד ה' אלינו בעולם. עכשיו נחזור להבין את כל סיפור שליחת המרגלים.

ומעתה יש להבין ענין שלח לך לדעתך, על-פי מה שנתבאר כמה-פעמים ענין פרצוף הארה דמשכן ודור המדבר ופרצוף העיקרי דארץ-ישראל ובית עולמים, שרחל היתה פנים-כפנים והוא

פרצוף העיקרי. והיינו כמו-שנתבאר שגם טבע הגוף ונפש הטבעית דישראל תתפעל ותתעורר ותתכלל באלקות הבורא ב"ה עד שקיום התורה-ומצות יהי' כמו ענינים הטבעיים דאכילה- ושתיה ומשא-ומתן, שמאליו וממילא מתעורר האדם אליהם בלי צורך התעוררות מהשגה והבנה (מה-שאינ-כן פרצוף הארה דדור המדבר לא הי' התפעלות אלקות הנ"ל כ"פ כי-אם על-ידי הכנת ראייה והסתכלות וכו').

יש חלוקה כללית וחשובה בקבלה במהות כנסת ישראל בדור המדבר והמשכן, למהותה העיקרית שבארץ ישראל ובית המקדש. חלוקה זו היא בין 'פרצוף לאה' ל'פרצוף רחל'⁴, בהתאמה.

לאה שייכת יותר לעולם המחשבה והרוח, עולם התורה, הדור שמקבל את התורה - 'דור דעה'. הכוונה שהקשר עם ה' שייך בעיקר לעולם הרוחני, אליו צריך להתעלות ממודעות החיים הפשוטה. בשביל שה' יעורר ויפעל עלי גם במציאות הפשוטה שאקיים מצוותיו, צריך עבודה והתבוננות. צריך להבין מה ה' רוצה, מה ההלכה, ו'להתגייס' לקיים את רצון ה'. זהו 'פרצוף הארה' - שכן הוא קשור ל'תורה אור' הנ"ל, גילוי יחוד ה' באופן התודעתי, שמבדיל בין קדש לחול, בין התורה למציאות עצמה⁵.

רחל מגלמת את החלק של כנסת ישראל הטבעי, האנושי. כאשר רחל עומדת 'פנים בפנים' מול ה' - שאנחנו בארץ ישראל - זה מתבטא בכך שהמודעות הטבעית שלנו מתאימה לקב"ה, ואינה סותרת אותו כלל - במודעות הטבעית והאנושית שלנו אנחנו מקיימים תורה ומצוות, בלי שום צורך להתאמץ, או אפילו 'לחשוב' על כך שצריך לקיים את המצוה - פשוט מקיימים הכל ומגלים כאן את ה' ללא שום עבודה או תודעה של תורה (המורה לנו מה לעשות).

והנה ודאי שהי' נבנה פרצוף זה מאתערותא דלעילא כאשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו את הארץ וכו'. אך נאה לדרוש בזה שדברי אהרן ומרים דפה ק"ו, הי' אתערותא דלתתא לדבור שלח לך מדעתך, כי אין ספק שענין בנין הפרצוף העיקרי כנ"ל בתיקון

---

⁴ 'פרצוף' מבטא מערכת שלמה של מדרגה מסוימת. כמו שנסתכל על משפחה, בה יש אבא, אמא, ילד אחד שני או שלישי - כמשפחה כל אחד הוא חלק מהמערכת המשפחתית. כאשר נרצה להסתכל על כל דמות באופן פרטי, כאדם עם אישיותו הנרחבת, הרי שנסתכל על ה'פרצוף' שלו. ונראה שיש לו גם ענינים ייחודיות, גם פה, וגם שאר אברים, ויהיה לנו 'פרצוף אבא', כך גם ב'פרצוף אמא' וכו'.

כך שבעצם 'פרצוף רחל ופרצוף לאה' מבטאים שתי מערכות ביטוי של כנסת ישראל - מערכת של דור המדבר והגלות ככלל (לאה), ומערכת של ארץ הקדש (רחל).

⁵ או במלים אחרות, זוהי העבודה שלנו כ"מח שליט על הלב" - המח, העולם הרוחני הוא שמנהיג אותנו ומעורר אותנו לעבוד את ה'.

טבע הגוף ונפש-הטבעית, שכפי סדר מדריגות השתלשלות הבריאה, אין בגוף ונפש-הטבעית שום רמז הכרה בעצמו ענין האלקות. וכדי שאף-על-פי-כן יתפעלו מבחינת איברי דמלכא עילאה בקיום תורה-ומצות אין זה אלא בכח היחוד דכחשיכה כאורה, וכמו כתיבת ה' אחד בקלף תפילין הנ"ל. כי טבע קיום המצות בארץ-ישראל גם הוא שאין הנפש-הטבעית והגוף מרגישים את אור האלקי הבא בהם לעוררם אל קיום התורה-ומצות. כמו שאין הדומם דקלף ודיו מרגישים את אחדות הבורא המצוי בכתבו ה' אחד. וכמו שקדושת מצות תפילין צריכה להיות בשעת אמירת ה' אחד דקריאת-שמע בעונתה הנ"ל, ואם-לא-כן הוא כמעיד עדות שקר אף אם אחר-כך יניח תפילין כנ"ל, כמו-כן יש-לומר שכש-וישמע ה' דברי מרים ואהרן וייטב בעיניו. וידבר אל משה שלח לך אנשים ויתורו. שהוא גם-כן בענין זה ממש.

ברור שמי שבונה בנו את היכולת הזו, 'בניין פרצוף רחל'⁶ - בניין הטבע היהודי שלנו - קורה על ידי הקב"ה, בהבטחתו שייתן לנו את ארץ הקדש. אך בכל זאת, נראה לומר שדיבור אהרן ומרים אודות משה - פעל איזה 'אתערותא דלתתא' כלפי הקב"ה, להתחיל לבנות ולקדם את בניין הפרצוף. ולכן ה' מצוה את משה "שלח לך" - להנאתך":

האם הגוף שלנו מתאים ומקיים את רצון ה' בטבעו? במציאות רואים שלא ומי שרודף ודואג רק לגופו בדרך כלל אינו מהדר בתורה ומצוות... אך לא רק זאת, גם כפי 'סדר השתלשלות' של בריאת העולם - הגוף והנפש הטבעית שלנו אכן לא מרגישים ולא מגלים את האור האלוקי... חלק גדול מחידוש בריאת הגוף והטבע הוא ש'ירגישו נפרדים, ירגישו את עצמם וידאגו לעצמם... שיהיו נבראים ולא מלאכים... הטבע הוא ה'חשך' וה'חול', הצריך להתעלות ולהשתעבד לקדש, לתורה.

אז מאיפה הגוף והטבע היהודי יכול בכלל להיות מתאים ולגלות את רצון ה' בעצמו בטבעיות?! אין זה יכול להיות אלא בגילוי ביחוד העליון של ה' ש"הוא לבדו הוא" - יחד עם מציאות העולם. איפה ש'כחשיכה כאורה' - ה' נמצא באור התורה בדיוק כמו במציאות הגוף, בלי שום שינוי או סתירה.

---

⁶ 'בניין פרצוף', משמעותו לפתח את הפרצוף. לפתח אותו מלהיות כתינוק, להיות אישיות עצמאית. כך גם הטבע שלנו צריך פיתוח, עד שיתגלה בכל פארו.

כשם שאנחנו מחדירים ומגלים את היחוד העליון במציאות במצוות התפילין - כותבים את היחוד בעור הבהמה (שודאי שבטבעה לא מרגישה אלוקות...) וללא זאת הרי האדם 'כמעיד עדות שקר', שכן היחוד לא באמת נוכח גם בטבע; כך גם בכניסה לארץ ישראל, בה הטבע הכי טבעי ובסיסי שלנו - כעור של בהמה - הולך להתאים ולקיים תורה ומצוות בטבעו לגמרי, עלינו לפעול בו משהו.

זהו בעצם התהליך שקורה כאן. אחרי ש"וישמע ה'" ומקבל את טענת אהרן ומרים שצריך להביא את יחוד ה' גם במציאות התחתונה (אשה כושית) - ה' פונה ואומר למשה "שלח לך" - להנאתך", "ויתורו":

ונזכר-לעיל בההערות, התימא מה הוא ענין לראות את הארץ הטובה היא וגו', אם על-כרחם אין להם ארץ אלא היא, מאי נפקא-מינה בראיה לתור אותה. ואמנם יש להבין את זאת על-פי מאמר רז"ל, מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלא אלא ביממא (יומא עד, ב), שיראה מה שהוא אוכל סעודה טובה. והטעם כי אין ראוי לאדם שיהי' בחינת מקבל לגבי נמצאי העולם (שעל כרחו של המקבל יש בו קצת ביטול אל המשפיע, ואין הביטול ראוי לאדם אלא לגבי הכורא ב"ה ולא לזולתו כלל. אם לא שבגזרת הש"י נמצא הוא בבחינת מקבל ונוקבא, וכמו-שכתוב בלקוטי-אמרים של הרב המגיד ובכמה-דוכתי). ואם אין רואה מה שאוכל אינו מרגיש ההנאה כי-אם כשכבר בא המאכל בקרבו, אם-כן האדם הוא בחינת מקבל התענוג מהמאכל. אבל אם הוא רואה את המאכל מתעורר בחפצו אל עונג המאכל והסעודה, הרי זה שכח עונג נפשו (שהוא עיקר הכח של כל המדות כמו-שכתוב במקום-אחר באריכות) בא למתענג בסעודה והרי-זה בחינת משפיע דוקא, כמו שמשפיע מתפשט עונג שבנפשו שבכח מדת חסדו להיטיב ולהשפיע לזולתו, וככה מתפשט העונג למעשה אכילת הסעודה. ועל-דרך-זה יש להבין גם ענין הצורך לראות את הארץ מה היא, שעל-ידי הידיעה וראיה, יתעורר טבע האנושי מכח העונג שבנפשו להיות נמשך אל הכיבוש את הארץ בבחינת משפיע דוקא, שהיא כחו של האדם עצמו כפי מה שהוא בגופו ונפש-הטבעית יש ודבר לעצמו. וזהו שלח לך, לדעתך, להביא את כח יחוד ה' אשר נשבע לאבותינו לכנות את פרצוף

העיקרי הנ"ל אל מקום היש ודבר בפני עצמו דוקא. והיינו במנהג דרך-ארץ בנוהג שבעולם, כמו-שכתוב בפרשת דברים "את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן" (דברים א, כב). רק שמושה עשה על צד השלימות יותר, כי הוא ידע מטוב הארץ זבת חלב ודבש כדבר ה', ועל-ידי הראיה וידיעה תתעורר עונג הטבע שבנפש-הטבעית וגוף שלהם כנ"ל בסעודה ביממא, והוא הוא הכח דפרצוף העיקרי הבא להיבנות בארץ-ישראל כנ"ל, שיבוא כח יחודו יתברך גם בישות הגוף ונפש-הטבעית שיתעוררו אל הכיבוש שהוא בנין הפרצוף, והבן. (מה-שאיין-כן מה שאמרו ישראל בפרשת דברים נשלחה אנשים וגו' את הדרך נלך בה וגו' הוא כח פרצוף הארה והמ"י).

שאלנו בתחלת המאמר גם, מדוע משה שולח את המרגלים לבדוק האם הארץ טובה? הרי בכל אופן אנו נכנס לארץ שכן זה מה שה' אמר! אז למה לבדוק אם היא טובה?!

אלא שמה שמושה רצה שיראו, היה משהו אחר לגמרי. הגמרא אומרת שאם יש לאדם סעודה טובה - שיאכל אותה ביום, כי ביום רואים את האוכל. למה חשוב לראות את מה שאתה אוכל? כי אתה לא 'מקבל' מהאוכל. מי שאתה 'מקבל' ממנו - אתה בטל אליו ותלוי בו, ויהודי תלוי רק בה' יתברך ולא בשום אוכל! כאשר אנחנו אוכלים אוכל בלי לראות אותו, אנחנו מתענגים רק מהטעם של המאכל עצמו, נמצא שקבלנו את התענוג מהמאכל; אבל אם אנחנו רואים את המאכל לפני שאנחנו אוכלים אותו, כבר התענוג והחשק מתעורר - עוד לפני שטעמנו את הענג של המאכל! - זהו ענג שמגיע מעצמנו, הענג הפנימי שקיים בנפש שלנו! אנחנו לא מקבלים את התענוג מהאוכל, אלא אנחנו מלאי ענג, וכשאנחנו אוכלים אנחנו כמו מביאים את הענג שלנו גם למאכל⁷. אנחנו לא 'מקבלים' ענג, אלא 'משפיעים' ענג.

שמושה שולח את המרגלים לראות את הארץ, הוא בעצם רוצה שנראה את הארץ, נתמלא בענג ויתעורר בנו התאבון. שנבא לארץ לא כ'מקבלים' שרוצים רק לקבל את תכונותיה האלוקיות, אלא שנתעורר בעצמנו, מצד הטבע האנושי שלנו לרצות את הארץ. ואז נבא 'לכבוש' - היינו להשפיע ו'לקנות' את הארץ (ולא שהיא 'תכבוש' אותנו).

---

⁷ הדבר אולי דומה לעשיר שמזמין אורחים פשוטים לחתונת בנו - הוא כבר מלא בענג ושמחה, והוא 'משתף' אחרים בענג שלו; למרות שאצל אדם אחר, שאין לו ענג, או בסעודת סתמית - הענג תלוי באורחים שיבואו, והוא 'מקבל' מהם ענג.

כאמור לעיל, חלק מהותי ממדרגת ארץ-ישראל הוא שאנחנו מצד הגוף והישות שלנו נקיים את מצוות ה', לכן כל-כך חשוב שנבא ונבחר בארץ מעצמנו ומדעתנו! לכן ה' גם אומר למשה "שלח לך" - לדעתך! תבחר בארץ, תרצה אותה ותרצה להביא שם את היחוד האלוקי!

לכן גם המרגלים בודקים ממש את הדברים הגשמיים, "את הדרך אשר נעלה בה", "השמנה היא אם רזה וכו'". משה לא ממש היה צריך לראות את הארץ, משום שהוא כבר כאילו ראה את יפיה בתיאורו של ה' "ארץ זבת חלב ודבש"; אך המרגלים היו צריכים לראות, בשביל לעורר את התענוג והרצון לכבוש את הארץ הקדושה. מעצמם, מעצם הישות הטבעית שלהם. זה עניין מהותי בבניין הארץ.

החרדה של הרבנים מהעולם

אז מה התפקושש? למה המרגלים לא ראו את יפיה והתעוררו בחשק ותענוג לכבוש את לב הארץ?!

והנה המרגלים התרים את הארץ כולם אנשים ראשי בני-ישראל המה, לא הי' בהם רק כח בחינת פרצוף הארה, שהוא התפעלות הביטול בהשגה והבנה. לכן אמרו ונהי בעינינו כחגבים (במדבר יג, לג). כי בכח הזה אי אפשר לכבוש את המדות תקיפין דכנעני חתי ואמורי וכו', כמו-שנתבאר כמה-פעמים שפרצוף הארה אינו מגיע להיפך המדות. ולפי שלא השיגו כי-אם ענין פרצוף הארה, לכן אמרו גם בעל-הבית אינו יכול להוציא כליו משם, פירוש כי ידוע שהמברר צריך להתלבש בלבושי המתברר, והמברר הכללי ידוע שהוא שם מ"ה החדש בחינת הביטול הגמור, אלא שמתלבש מדריגה אחר מדריגה, בכדי לברר את המדריגה שלמטה הימנו כידוע בכמה-דוכתי, וכשראו תוקף המדות דכנעני חתי וגו' וגם בני ענק מן הנפילים וכו' אמרו בדעתם שאי אפשר לברר אותם בכח הביטול, ואין להם אלא ביטול והעברה מן העולם כמו-שכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' (זכריה יג, ב).

כי המרגלים היו ראשי בני ישראל. הם ידעו לעבוד את ה' מכח התורה והשכל, 'פרצוף הארה' - הארת התורה - ולא שעצם טבע הגוף והארץ מתאומים לקב"ה. לכן כשהם ראו את הארץ, את תוקף הישות והטבעיות של הקליפה "ונהי בעינינו כחגבים"! אין לנו יכולת להתמודד עם כאלה עוצמות של יש! כי בכח ההארה (התורה), ה'מח שליט על הלב' - אי אפשר לברר את המדות התקיפות של הישות הנרמזות בשבעת עממים, רק על ידי טבע ישותי יהודי אמיתי.

מסבה זו הם גם חלילה טענו "בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם" על הקב"ה, משום שמי שבא לברר ולתקן צריך 'להתלבש בלבוש המתברר' - לדבר את השפה ולהכנס לאותו רובד של הדבר שצריך את התיקון. מיהו אותו 'מברר'? הקב"ה, כפי שהגיע ב'שם מה החדש' - כח הביטול (ה'מה') שמברר בכל דבר היכן הוא בטל ופונה לה' יתברך. הצורה בה נעשה הבירור היא שאור ה' יורד מדרגה אחר מדרגה ומוצא בה את הטוב, את הפניה לה', ומגלה בה ביטול. כאשר המרגלים ראו את תוקף הישות ועוצמת הטבע שקיימת בשבעת העממים הם הרגישו שמרוב תוקפם אין אפשרות לגלות בהם שהם פונים לה'! אז מה צריך לעשות איתם? להעביר אותם מהעולם, להשמיד אותם, "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" - לא לברר אותם. לכן, מכיוון שהם הכירו רק את הנהגת התורה-אור, הם חשבו שאין יכולת ביד ה'מברר' למצוא את נקודת הטוב והביטול לה', אלא חפץ ה' רק להשמידם. אל לנו לעלות לשם ולנסות לבררם.

ויהס כלב (במדבר יג, ד), וכמו-שאמרו רז"ל וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם וכו' שהאיר לנו אור גדלות זעיר-אנפין דתיקון בהוצאה ממצרים כנ"ל. עלה נעלה (במדבר יג, ד), פירוש דודאי במדרגת הביטול דפרצוף הארה לבד, שהוא רק בענין ותורה אור הנ"ל, אי-אפשר לברר ארץ הכנעני והחתי וגו' כי האור מתעלם בהתלבשותם בהם. אבל עלה נעלה אל בחינת היחוד דקריאת-שמע בעונתה וירשנו אותה.

על כך מיד קבל כלב "ויהס כלב" "וכי זה בלבד עשה לנו בן עמרם!?", מה משה רק רוצה להעלות אותנו לארץ הקשה הזאת? תזכרו שהוא גם הוציא אותנו ממצרים! מה הכוונה? הוא גם נתן לנו גדלות מוחין אחרת לגמרי ביציאת מצרים, את ה'פנים' והגדלות של זעיר-אנפין. היינו הגילוי של ה' הגדול שלפניו 'כחשכה כאורה'!

זהו גם שקם ואמר "עלה נעלה"! בשביל להכנס לארץ אנחנו צריכים לעלות למדרגה חדשה! אכן המרגלים צודקים שבהנהגה של התורה, של 'מח שליט על הלב' אי אפשר להפוך את עצמת הטבע והישות לקדושה, שנקיים את המצוות בטבעיות גמורה - אבל "עלה נעלה" למדרגת היחוד שאנו מגלים בקריאת-שמע בעונתה, שחודר עד המציאות הגשמית, כי "הוא לבדו הוא" יחד עם המציאות הכי טבעית והכי פשוטה.

שנזכה לראות את יפי הארץ ולכבשה בבחירה ונזכה למודעות טבעית יהודית!

שלח לך אנשים

ר' אייזיק מהאמיל – חנה אריאל

שלח לך אנשים: (במדבר יג, ב) ופירש רש"י ז"ל, אני איני מצוה אותך, אם תרצה שלח. וזה אינו מובן שיבוא דבר ה' על דרך רשות.

וראיתם את הארץ מה היא וגו': (במדבר יג, יח) השמנה וכו' (במדבר יג, כ). אין דרך מרגלים ותרים מדינה כן. אם רוצים לכבוש מדינה זו תהי' מה שתהי' רוצים לכובשה. ועיקר ענין מרגלים לדעת את מבוא המדינה למען ידעו איך ומאיזה צד ובאיזה אופן ליכנס בה.

גם יש להבין שאומר הכתוב "כלם אנשים ראשי בני ישראל המה" (במדבר יג, ג), (במדרש בכל מקום שנאמר אנשים הם צדיקים), מה ראו על ככה להוציא דבת הארץ רעה. וגם אמרו רז"ל בגמרא (סוטה לה, א) "כי חזק הוא ממנו" (במדבר יג, לא), אל תקרי ממנו אלא ממנו כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם. מלבד שצריך להבין הלשון הזה, עוד יפלא מאד איך באו לדבר סרה על ה' ח"ו עושה נפלאות לבדו (תהלים עב, יח), ככל אשר ראו בעיניהם.

בפרשה' הקודמת "ותדבר מרים ואהרן במשה וכו'" (במדבר יב, א), פשט הענין מורה שלא בפני משה דברו רק בינם לבין עצמם, ומאד יפלא על אהרן קדוש ה' ומרים אחותו שלא הי' כמותם בכל ישראל ידברו לשון הרע, ואם הי' הדבר קשה בעיניהם, הא מילתא דמתאמרא באפי מרא לית בה משום לישנא בישא, הי' להם לדבר למשה בפניו. גם מה-שכתוב "הלא גם בנו דבר" (במדבר יב, ב), איך יתכן שהם ישוו את עצמם למשה, הלא כבר נאמר "ונגש משה לבדו אל ה' והם לא יגשו" (שמות כד, ב), גם יש להבין מהו "וישמע ה'" (במדבר יב, ב), גם למה סמך לזה ענין "והאיש משה ענ(י)ו מאד" (במדבר יב, ג).

בגמרא "כל הקורא קריאת-שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו" (ברכות יד, ב), ופשט הענין משמע לפי שהוא אומר "וקשרתם לאות" (דברים ו, ח) ואין לו, הרי זה עדות שקר. וקשה, אם-כן הלומד דיני תפילין יאמר גם-כן שעדות שקר הוא אם אין לו תפילין, ואדרבא, הלא אמרו "כל הקורא פרשת עולה כאילו הקריב עולה" (מנחות קי, א),

והי' ראוי לומר גם-כן כל העוסק במצות תפילין (ואין מצוין לו תפילין בשע"מ) יהי' כאילו מניח תפילין, אלא צריך לומר דקאי דוקא אקורא קריאת-שמע בעונתה וכן הוא פשט המימרא שאמרו רז"ל בגמרא, "גדול הקורא קריאת-שמע בעונתה מן הקורא בתורה" (ברכות י, ב), ומחמת ענין דקריאת-שמע בעונתה דוקא, אם אין לו תפילין בשע"מ נחשב כעדות שקר. אבל בלימוד תורה שאין זה כמעלת קורא קריאת-שמע בעונתה, לא שייך עדות שקר, וכנ"ל ואדרבא כנ"ל.

הנה כל מאמינים שהוא לבדו הוא, יחיד ומיוחד כמו שהי' הוא לבדו קודם שנברא העולם כן הוא גם עתה לפניו אחר שנברא העולם, הוא לבדו הוא. ומה שהוא לפניו יתברך גם עתה שנברא העולם יחודו לבדו. אינו מחמת שאין העולם נחשב למציאות כלל נגדו יתברך, כידוע דכולא קמיה כלא חשיביה, אלא שבחוזק האחדות הפשוטה אין נמנע מהיות מציאות יש ודבר ממש, ואף-על-פי-כן אחדותו לא נשתנית כלום, והרי הוא יחיד גם בעולם דיש ודבר לעצמו, ואף שהשכל לא יסבול את זאת, היינו מפני שהשכל נברא מוגבל, רק במה שנתן בו כח על-פי קו המדה, אבל באחדות הפשוטה ודאי דמי יאמר לו מה תעשה. ובודאי שענין האחדות הפשוטה החלטי שלו, שאי-אפשר שיפול בה שום שינוי ח"ו (כי מי ישנה אותו וק"ל), יכול הוא יתברך להמציא גם חידוש מציאות יש ודבר בפני עצמו, שאם לא תאמר כן, הרי זה גרעון כחו כביכול שאינו יכול להמציא מציאות יש ודבר, ואי-אפשר לומר כן ח"ו, כי מי יגרע ח"ו כחו, והלא הוא יחיד לבדו.

וזוהו גליף גליפו בטהירו עילאה, שפירוש טהירו עילאה הוא עצמות האור וגילוי של בחינת אין סוף ואין תכלה לכחו ולהתפשטותו, וגם שם נגלף כל מה שעתיד להיות בעולמות, וכמו-שכתוב במדרש "במחשבה אחת נבראו כל העולמות",

אך לפי מה שנבראו העולמות בהסתלקות והעלם האור הזה דאין-סוף ב"ה, ובקו המדה דוקא אי-אפשר להתגלות בעולמות היחוד דלבדו הוא עם מציאות העולמות יש ודבר ביחד, אלא שעשר ספירות דזעיר-אנפין נקראים ה' אחד, פירוש שמאחד כל הנפרדים, וכלומר שממנו מקבלים הנשמות שמכירים את בוראם, להכיר בחינת היחוד דלבדו הוא, ומה

שהעולמות נמצאים ליש ודבר, הוא אצל הנשמות מכירי היחוד דלבדו, הוא מציאות אחר, שכל מציאותן הוא לעיני העולמות עצמן, ולגבי מציאות היחוד אינן עולים בשם מציאות כלל. והדמיון לזה מאור השמש המאיר לעולם כולו וליושביו, נמצאים ד' יסודות ודומם-צומח-חי-מדבר, שעל כולם מתפשט אור השמש ונראה אור בשוה לכל. וזהו במדריגת וערך מציאות הארת אור אבל במציאות מורגש, יש עוד דברים אחרים מבלעדי אור וזיו השמש הממלא את כל העולם כולו באורו, נמצא שבערך מציאות אור, הרי העולם כולו מלא מאור השמש אין עוד. ובערך מציאות אחר, יש כמה נמצאים נפרדים ומחולקים. כמו-כן יובן בהכרת הנשמה שבא אליה מעשר-ספירות דזעיר-אנפין דאצילות הוי"ה אחד, להכיר ענין האחדות דלבדו הוא המצוי ב"ה, והרגשת הנפש-רוח-נשמה את העולמות הוא מציאות שאינו רק לגבי דידן, וקמיה יתברך אינו עולה בשם מציאות כלל.

וזהו "ותורה אור", דאורייתא וקוב"ה כולא חד, והתורה היא כמו אור השמש הממלא את כל העולם במציאות שלו, וכלומר באויר העולם, שאויר עצמו הוא מציאות נפרד מן מציאות אור, אלא שהאור ממלא אותו ומתלבש בו, עד שאין נראה כי-אם מציאות האור, והיינו לפי שהאור במציאותו בשמש אין שם אלא הוא לבדו, ואין מקום כלל למציאות אויר, אלא ששם גם האור אינו מורגש ונראה במציאות אור, ואין נראה אלא גוף השמש כמו-שכתוב בתניא (תניא חלק א, לג).

וזהו המשל להתבונן בענין קוב"ה שהוא ה' אחד. והתורה היא כמשל האור המתפשט באויר העולם לגלות מציאות יחודו יתברך לנפש-רוח-נשמה שבעולם מלמעלה למטה (ומה שהנפש-רוח-נשמה בבחינת הכרת בוראם כנ"ל הוא מלמטה למעלה). והתורה היא דרך ה' וארחות הוי' בעולם כמשל אור השמש הנ"ל, שממלא אויר העולם כולו, וכן התורה היא גילוי יחודו בעולם. ואיתא בזהר שהמלאך כשיורד להתגלות למטה לתחתונים מוכרח להתלבש באוירי ד' יסודות, אש-רוח-מים-עפר דמדריגת העולמות שלמטה ממדריגתו, ואם-לא, לא הי' נראה לבני העולם. וכל-שכן אורייתא דאי לא דאתלבשא בלכושין דהאי עלמא, לא הי' אפשר להשיג ממנה כלום בזה העולם.

ועכשיו הרי על-ידי התורה ומצותיה נמשך יחוד ה' גם במהות העולמות לשנות מהותם ולזככם להיות גם מציאותם נכלל במציאות אור היחוד, רק שהוא בבחינת מתן בסתר עד עת קץ, כידוע בכמה-דוכתי. וזהו "ותורה אור" שהוא אור היחוד בערך מציאות של האור שבה. ואף שיש מציאות אחר היינו ישות העולמות, זהו מציאות אחר שאינו אלא בערכנו (ועל-ידי קיום התורה-ומצות מזדכך גם מציאות העולמות ליכלל ולהתייחד ממש באור היחוד). ולכן כל העוסק בתורת עולה, שהוא האור המאיר במעשה העולה כמצותה, לייחד מציאותה בבחינת מתן בסתר להיכלל באור היחוד. וכשאינו עושה מעשה רק עוסק בתורת עולה, הרי הוא אוחז באור עצמו, מבלי שיאיר תוך ישות הגוף והחומר דמעשה העולה כמשפטה. וזהו כאילו הקריב עולה, וכלומר שבבחינת האור דתורה, הוא אוחז דרך הוי' שהוא יחודו גם בעולמות. וכל-זה הוא רק באור התורה שמתלבשת בעניני העולמות כמו למטה מחליף פרה בחמור ושנים אוחזין בטלית וכו', שיש מציאות אור ומציאות העלם וחושך.

אבל הקורא קריאת-שמע בעונתה, הוא כמו-שכתוב להגיד בבקר חסדך (תהלים צב, ג), (וכמו-שכתוב במקום-אחר באריכות בענין יפה שיחתן של עבדי אבות) דכתיב "וישכם אברהם (אהבת החסד העליון) בבוקר" (בראשית יט, כז), וכתיב "וישכם לבן" (בראשית לב, א), לובן העליון חיוורי דעתיקא קדישא בבוקר. והוא המחדש בכל-יום תמיד מעשה-בראשית, מרום מדריגת עיקרא ושרשא דחפץ חסד העליון, סליקו דמחשבה דאנא אמלוך בגליפו דטהירו עילאה, והוא המאיר ובא באור היחוד דקריאת-שמע. דלגבי האור הזה כחשיכה כאורה, ואין חילוק מציאות דגילוי והעלם - ואור וחשך עולה בשם כלל.

הנה זה היחוד מגיע עד לחומר גוף העולמות, והן הן התפילין שכתוב בהן בגלופי אותיות גשמיים, "ה' אלקינו ה' אחד" (דברים ו, ד) כאמור. וכן כל תיבות ואותיות הד' פרשיות דתפילין והבתים והרצועות, הן הן המוחין עליונים דזעיר-אנפין. ולכן הקורא קריאת-שמע בעונתה כאמור, ואין עליו תפילין, הרי-זה כמעיד עדות שקר. שהעדות הוא על אור היחוד דכחשיכה כאורה, ואין בו מציאות היחוד בגוף העולם. וכשכתות וימים טובים לאו זמן תפילין הוא, כמאמר רז"ל דבתפילין כתיב

"וקשרתם לאות על ירך" (דברים ו, ח), יצאו שבתות וימים טובים שהן עצמן אות.

פירוש ד"וקשרתם לאות" היינו "אות אמת", דאותיות "אמת" הן ראש תוך סוף דאותיות, והיינו שבא היחוד עד גוף העולמות. אבל שבת ויום-טוב אין צריכים לזה האות, כמאמר רז"ל "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקשה ליתנה לישראל" (שבת י, ב), והיא הנשמה היתירה שניתנה לישראל בשבת. פירוש "בבית גנזי" דרך-משל אוצרות המלך שהם גנוזין לעצמן, והוצאה והכנסה היא ממקום-אחר, ככה בחינת השבת היא מעין יום שכולו שבת, דהיינו לעתיד-לבא שיהי' ה' אחד לעילא ושמו אחד לתתא בהשוואה גמורה, וזו היא הנשמה יתירה, כידוע שהנשמה היא מכרת את בוראה, והיינו כפי מה שבאו העשר-ספירות באורות וכלים לאנהגא בהון עלמין (כמשל הכנסה והוצאה דבית המלך), והיינו שיש מציאות אור לעצמו והעלם וחשך לעצמו לגבי התחתונים. אבל הנשמה היתירה היא מכרת את אור הגנוז בבית גנזיו יתברך. ומטעם זה הנשמה סתם מלובשת ומתעלמת בגוף ונפש הטבעית. ואף אם הגוף עוסק בצרכיו בדברים המותרים ושוכח לגמרי על כחות הנפש-רוח-נשמה אין זה כלל שום פגם לנשמה, ומותרת ועומדת היא מבלי שום מאסר עליה לעכב ח"ו על ידה מלשוב אל כחותיה, ברצון ושכל ומדות ומחשבה-דבור-ומעשה דקדושה אלקית. ולאום מלאום יאמץ כמו-שכתוב בתניא (תניא חלק א, יג). והיינו לפי שהנשמה היא מגעת במקום האור דתורת ה', ויש כנגדה החשך דנוגה שבגוף, שהוא מציאות אחר והוא העוסק בצרכיו המותרים במקום הנוגה. והנשמה היא בשע"מ בלתי מתגלה בגוף, כי היא במקום האורה ונעלמת מן החשך דגוף. אבל הנשמה היתירה מגעת עד הגוף בקדושתה ממש, והיינו עד החשך דגוף ונפש-הטבעית, שגם שם בהעלם ההוא מגיע אור הנשמה הנמצאת גם שם בשבת. וכן הוא גם ביום-טוב, אלא שיום היום-טוב הוא חל בשבת-ימי-המעשה, וכמו-שכתוב ענין זה בסידור ובכמה-דוכתי באריכות. ולכן אין צריך כלל לתפילין להיות לאות על היחוד דקריאת-שמע בעונתה כנ"ל.

ותמצית הענין על-דרך הקבלה הוא דשבתות וימים טובים, זעיר-אנפין ונוקבא הן פנים בפנים, פירוש דמלכות נוקבא דזעיר-אנפין, בחינת

ממלא-כל-עלמין ואל מסתתר בהעלם דעולמות, יבא בבחינת פנים דזעיר-אנפין סובב-כל-עלמין, דקמיה כחשיכה כאורה בבחינת הפנים שלו דבית גנזיו, וכמו-שכתוב בפני לא יראו (שמות לג, כג). והיינו שהיחוד העליון דפנים העליונים מתגלה בפנים דנוקבא ממלא-כל-עלמין בשבתות וימים טובים, לכן הן עצמן אות ואין צריך לתפילין דקריאת-שמע בעונתה שהוא גם-כן החזרת פנים-בפנים לפי שעה. וקדושת השבת היא המאירה בכל יום בשעת קריאת-שמע של שחרית (שמטעם זה מונים ימי השבת, ראשון בשבת ושני בשבת, לפי שיש מאור השבת בששת-ימי-המעשה גם-כן), אך אין זה מאיר ובא אלא בנשמה עצמה ולא במקום הגוף, כי בחול הנשמה והגוף שני מציאות נפרדים הם כנ"ל, לכן צריך לתפילין גשמיים דוקא, וכאמור.

ומעתה יש להבין ענין "ותדבר מרים ואהרן במשה" (במדבר יב, א), ופירושו - שאל משה ממש בפניו אמרו (ומה-שכתוב במשה ולא אל משה, היינו מפני ביטולם והתכללותם במשה כמו-שכתוב במקום-אחר וכולם ממשה בענין הנביאים) שלא הוטב בעיניהם למה הוא פורש מדרך-ארץ באשה הכושית. דהיינו צפורה שלא היתה מב"י רק משתנית לגמרי ככושי המשונה בעורו, כי הלא אדרבא הוא הי' ראוי להביא אור קדושת נשמתו במקום הטבע הגופני דדרך-ארץ. ואדרבא לפי מה שאשה כושית לקח, יש בזה מעלה עליונה גדולה ונפלאה להביא אור היחוד גם לשם. ואם-תאמר שאין היחוד העליון דמדריגת משה שהוא לבדו נגש אל ה' והם לא נגשו יוכל לבוא במקום הדרך-ארץ. לזה-אמרו "הלא גם בנו דבר ה'" (במדבר יב, ב), שאין אנו במדריגה עליונה דמשה כלל, אף-על-פי-כן דבר ה' המיוחד בנו כלומר בתוכינו, הרי שמשתרבב היחוד עד מדריגות תחתונות. ואם-כן כל-שכן משה דרב גובריא, שהי' לו לעסוק בדרך-ארץ להביא היחוד גם במקום טבע הגופני. ומה-שכתוב במשה (ולא בך) יש-לומר הרק אך במדריגת משה הנסתר ממנו דבר וכו', ולכן תפסו לשון נסתר וק"ל.

וישמע ה' (במדבר יב, ב). הנה אם לא טוב הי' לדבריהם לפניו בשע"מ הנ"ל לכתוב כמו-שכתוב במקום-אחר וישמע ויחר אפן, ולמה לא נזכר ויחר אף ה' עד כלותו לדבר אתם. אלא יש לפרש וישמע ה' כמו-שכתוב "וישמע משה וייטב בעיניו" (ויקרא י, כ). שדבריהם נשמע לפני ה' לנכון,

שבדאי בחכמה דיברו אלא ששגו במעלת משה כמו-שיתבאר. ועוד יש-לומר וישמע ה', להורות שמשה לא שמע כלל את דבריהם, אף שעמו דברו לא נכנסו דבריהם באזניו, לפי שהאיש משה עניו מאד מכל וגו' (במדבר יב, ג), פירוש שאינו תופס לעצמו שום מקום וכח פעולה טובה כלל, כי מי הוא שיוכל לעשות איזה דבר גדול או קטן בעולמות. אני הוי' עושה כל כתיב, והשי"ת מה שרוצה לעשות על ידו של משה הוא עושה. ולפי-זה אין עליו שום טענה שהי' לו לעשות כן או כן, ולכן לא שמע דבריהם ולא השיבם כלום.

רק השי"ת רצה להודיעם שהגם שדבריהם נכונים בדרכי עבודת ה', אך לא במשה דברו זאת. והדוגמא לזה הוא משבתות וימים-טובים שהן עצמן אות ואין-צריך לתפילין, כמו-כן משה רבינו ע"ה אינו צריך להביא את אור היחוד אל גוף וחומר וטבע העולם, כמו-שכתוב לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא אלהים אל פה וגו' ותמונת ה' יביט (במדבר יב, ז), מה-שאיין-כן אם יהי' נביאכם ה' במראה וגו' בחלום וגו' (במדבר יב, ו).

והיינו כמו הפרש הנ"ל שנתבאר בין תורה-אור ליחוד דקריאת-שמע בעונתה, שהתורה מתלבשת בהעלם העולם כמו שהוא, העולם כמנהגו נוהג כנ"ל שם, שהוא קל-וחומר ממלאכים שצריכים ללבוש זר לבוא אל העולם-הזה. וזהו במראה דוקא אליו אתודע שהוא לבוש גמור. וכן בחלום מגיד על בחינות בלתי ברורות ומסודרות. רק שמתלבש בהן הדבור בכח גבורת ה' שעל-ידי-זה יבא הדבור בם בנביאים. אבל בחינת משה הוא ותמונת ה' יביט, כמו-שנתבאר בכמה-דוכתי הפירוש, שרואה התמונה שהי' יתברך רואה אותה התמונה בעולמות, והיינו בידיעת עצמו יודע כל הנמצאים כולם, וכמו-שנתבאר במקום-אחר באריכות קצת, שהגם ד"פני לא יראו" (שמות לג, כג) כלל אפילו למשה וכו', מכל-מקום דקיימו קמיה בידיעתו יתברך, אף שהוא ודעתו א' אף-על-פי-כן ראה אותם משה-רבינו ע"ה. וזהו בכל ביתי המיוחד לי, נאמן הוא ליכנס לשם. ועוד יתבאר לשון נאמן לפנינו. והיינו בחינת כחשיכה כאורה וחושך העולם לא יחשיך לפני משה. ולכן להכרת יחודו אין-צריך לתפילין כנ"ל בשבתות וימים-טובים. וזהו גם-כן ומראה ולא בחידות, רוצה-לומר בלא לבוש.

ואחר-כך אמר ותבע מהם, ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה, ואמרו רז"ל בעבדי אפילו אינו משה ובמשה אפילו אינו עבדי. ויובן על-פי הידוע במקום-אחר ענין המדרש, שאמרו המלאכים שמשה יכתוב בתורה מה שלבו חפץ. והשיב להם הקב"ה ח"ו שמשה עושה כן ואפילו עושה, נאמן הוא. ונתבאר דרוצה-לומר ח"ו שמשה עושה מעצמו כלום כמו-שנתבאר והאיש משה עניו מאד. ואפילו הוא עושה בכח עצמו, נאמן הוא וחפץ לבו יסכים על אמיתת רצון העליון. וזהו בעבדי, כלומר שהוא עבד נאמן לפני, שאפילו עושה בחפץ לבו נאמן הוא. ובמשה שהוא עניו מכל וגו' אפילו אינו עבדי, מכל-מקום הוא אינו עושה כלום מעצמו, לפי שאין עצמו ממש בגופו וטבעו נפרד כלל וכלל מן היחוד עליון דקריאת-שמע בעונתה הנ"ל. וזהו-שאמר להם מדוע לא יראתם לדבר וגו', פירוש למה לא הרגשתם בחינת יראה, כשבאתם לדבר במשה בהתכללות בו כנ"ל, שמהראוי הי' שכשאתם מתקרבים אל מדריגתו, יש לכם לירא מלדבר, כענין מורא שבת הנזכר בספרים דכתיב בו "ודבר דבר", שלא יהי' דבורך של שבת וכו', ולכן ויחר אף ה' בם וילך, ונסתלק מעליהם. ומחמת זה היתה הצרעת דמרים שהוא סגירו דנהורא עילאה, סילוק אור אבא כידוע במקום-אחר. והעליה והסילוק גורם אחר-כך המשכה והורדה בתוספת עליו' המדריגות עד שירגישו היראה מלדבר כשמתקרבים להיות במשה.

ומעתה יש להבין ענין שלח לך לדעתך, על-פי מה שנתבאר כמה-פעמים ענין פרצוף הארה דמשכן ודור המדבר ופרצוף העיקרי דארץ-ישראל ובית עולמים, שרחל היתה פנים-בפנים והוא פרצוף העיקרי. והיינו כמו-שנתבאר שגם טבע הגוף ונפש הטבעית דישראל תתפעל ותתעורר ותתכלל באלקות הבורא ב"ה עד שקיום התורה-ומצות יהי' כמו ענינים הטבעיים דאכילה-ושתייה ומשא-ומתן, שמאליו וממילא מתעורר האדם אליהם בלי צורך התעוררות מהשגה והבנה (מה-שאינ-כן פרצוף הארה דדור המדבר לא הי' התפעלות אלקות הנ"ל כ"פ כי-אם על-ידי הכנת ראייה והסתכלות וכו').

והנה ודאי שהי' נבנה פרצוף זה מאתערוותא דלעילא כאשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו את הארץ וכו'. אך נאה לדרוש בזה שדברי אהרן ומרים דפה ק"ו, הי' אתערוותא דלתתא לדבור שלח לך מדעתך, כי אין

ספק שענין בנין הפרצוף העיקרי כנ"ל בתיקון טבע הגוף ונפש-הטבעית, שכפי סדר מדריגות השתלשלות הבריאה, אין בגוף ונפש-הטבעית שום רמז הכרה בעצמו ענין האלקות. וכדי שאף-על-פי-כן יתפעלו מבחינת איברי דמלכא עילאה בקיום תורה-ומצות אין זה אלא בכח היחוד דכחשיכה כאורה, וכמו כתיבת ה' אחד בקלף תפילין הנ"ל. כי טבע קיום המצות בארץ-ישראל גם הוא שאין הנפש-הטבעית והגוף מרגישים את אור האלקי הבא בהם לעוררם אל קיום התורה-ומצות. כמו שאין הדומם דקלף ודיו מרגישים את אחדות הבורא המצוי בכתבו ה' אחד. וכמו שקדושת מצות תפילין צריכה להיות בשעת אמירת ה' אחד דקריאת-שמע בעונתה הנ"ל, ואם-לא-כן הוא כמעיד עדות שקר אף אם אחר-כך יניח תפילין כנ"ל, כמו-כן יש-לומר שכש-וישמע ה' דברי מרים ואהרן וייטב בעיניו. וידבר אל משה שלח לך אנשים ויתורו. שהוא גם-כן בענין זה ממש.

ונזכר-לעיל בההערות, התימא מה הוא ענין לראות את הארץ הטובה היא וגו', אם על-כרחם אין להם ארץ אלא היא, מאי נפקא-מינה בראיה לתור אותה. ואמנם יש להבין את זאת על-פי מאמר רז"ל, מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלא אלא ביממא (יומא עד, ב), שיראה מה שהוא אוכל סעודה טובה. והטעם כי אין ראוי לאדם שיהי' בחינת מקבל לגבי נמצאי העולם (שעל כרחו של המקבל יש בו קצת ביטול אל המשפיע, ואין הביטול ראוי לאדם אלא לגבי הבורא ב"ה ולא לזולתו כלל. אם לא שבגזרת הש"י נמצא הוא בבחינת מקבל ונוקבא, וכמו-שכתוב בלקוטי-אמרים של הרב המגיד ובכמה-דוכתי). ואם אין רואה מה שאוכל אינו מרגיש ההנאה כי-אם כשכבר בא המאכל בקרבו, אם-כן האדם הוא בחינת מקבל התענוג מהמאכל. אבל אם הוא רואה את המאכל מתעורר בחפצו אל עונג המאכל והסעודה, הרי זה שכח עונג נפשו (שהוא עיקר הכח של כל המדות כמו-שכתוב במקום-אחר באריכות) בא למתענג בסעודה והרי-זה בחינת משפיע דוקא, כמו שמשפיע מתפשט עונג שבנפשו שבכח מדת חסדו להיטיב ולהשפיע לזולתו, וככה מתפשט העונג למעשה אכילת הסעודה. ועל-דרך-זה יש להבין גם ענין הצורך לראות את הארץ מה היא, שעל-ידי הידיעה וראיה, יתעורר טבע האנושי מכח העונג שבנפשו להיות נמשך אל הכיבוש את הארץ בבחינת

משפיע דוקא, שהיא כחו של האדם עצמו כפי מה שהוא בגופו ונפש-
הטבעית יש ודבר לעצמו. וזהו שלח לך, לדעתך, להביא את כח יחוד ה'
אשר נשבע לאבותינו לבנות את פרוצוף העיקרי הנ"ל אל מקום היש ודבר
בפני עצמו דוקא. והיינו במנהג דרך-ארץ בנוהג שבעולם, כמו-שכתוב
בפרשת דברים "את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן"
(דברים א, כב). רק שמה עשה על צד השלימות יותר, כי הוא ידע
מטוב הארץ זבת חלב ודבש כדבר ה', ועל-ידי הראיה וידיעה תתעורר
עונג הטבע שבנפש-הטבעית וגוף שלהם כנ"ל בסעודה ביממא, והוא
הוא הכח דפרצוף העיקרי הבא להיבנות בארץ-ישראל כנ"ל, שיכוא כח
יחודו יתברך גם בישות הגוף ונפש-הטבעית שיתעוררו אל הכיבוש
שהוא בנין הפרצוף, והבן. (מה-שאיין-כן מה שאמרו ישראל בפרשת
דברים נשלחה אנשים וגו' את הדרך נלך בה וגו' הוא כח פרצוף הארה
והמ"י).

והנה המרגלים התרים את הארץ כולם אנשים ראשי בני-ישראל המה,
לא הי' בהם רק כח בחינת פרצוף הארה, שהוא התפעלות הביטול
בהשגה והבנה. לכן אמרו ונהי בעינינו כחגבים (במדבר יג, לג). כי בכח
הזה אי אפשר לכבוש את המדות תקיפין דכנעני חתי ואמורי וכו', כמו-
שנתבאר כמה-פעמים שפרצוף הארה אינו מגיע להיפך המדות. ולפי
שלא השיגו כי-אם ענין פרצוף הארה, לכן אמרו גם בעל-הבית אינו
יכול להוציא כליו משם, פירוש כי ידוע שהמכרר צריך להתלבש בלבושי
המתברר, והמברר הכללי ידוע שהוא שם מ"ה החדש בחינת הביטול
הגמור, אלא שמתלבש מדריגה אחר מדריגה, בכדי לברר את המדריגה
שלמטה הימנו כידוע בכמה-דוכתי, וכשראו תוקף המדות דכנעני חתי
וגו' וגם בני ענק מן הנפילים וכו' אמרו בדעתם שאי אפשר לברר אותם
בכח הביטול, ואין להם אלא ביטול והעברה מן העולם כמו-שכתוב ואת
רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' (זכריה יג, ב).

ויהס כלב (במדבר יג, ד), וכמו-שאמרו רז"ל וכי זו בלבד עשה לנו בן
עמרם וכו' שהאיר לנו אור גדלות זעיר-אנפין דתיקון בהוצאה ממצרים
כנ"ל. עלה נעלה (במדבר יג, ד), פירוש דודאי במדריגת הביטול דפרצוף
הארה לבד, שהוא רק בענין ותורה אור הנ"ל, אי-אפשר לברר ארץ

הכנעני והחתי וגו' כי האור מתעלם בהתלבשותם בהם. אבל עלה נעלה
אל בחינת היחוד דקריאת-שמע בעונתה וירשנו אותה.

אחדות מצרית וישות ארץ-ישראלית

באו נדמיין שאנחנו נמצאים בתוך בועה של שקט מוחלט. אין דאגות פרנסה, אין בעיות פוליטיקה, אין דאגות של מה נאכל מחר. יש רק אותך ואת הקדוש ברוך הוא, כפרה עליו, הולכים יחד, טיפול אלוקי אינסופי. זה היה המדבר. ענני כבוד, מן שיורד מן שמיא ומראה את אהבת ה' וחמלתו, מופתים גלויים כל תזוזה, בקיצור - תחושה כללית שהנשמה פשוט נמסה בתוך ה'. [החוויה היא באמת של תלות מוחלטת בה' - "וְאָפְּעָבַר עָלָיו וְאָרְאָה וְהִנֵּה עִתָּהּ עֵת דִּדְיָם וְאָפְרָשׁ כְּנָפֵי עָלָיו וְאֶכְסֶה עֲרוֹתָהּ וְאֶשְׁבַּע לָהּ וְאָבֹא בְּבְרִית אִתָּהּ נְאֻם אֲדֹנָי הוּא' וַתְּהִי לִי", "זְכַרְתִּי לָהּ חֶסֶד נְעוּרֶיהָ אֶהְבֵּת כְּלוּלָתֶיהָ לְכַתֵּף אַחֲרַי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה".] שם, במדבר, קל להיות מאוחד עם ה', פשוט כי אין שום דבר אחר, שום מציאות, שמפריעה לתחושת האחדות הזו.

אבל אז הגיע הרגע להכנס לארץ הקדש, תכלית כל המסע הארוך הזה. והרבנים החשובים, "נשיאי העדה, קריאי שם", שנשלחו לראות את הארץ וטיבה, מאד נבהלו מהקטע הזה.

אבל פוס, שניה, רגע: ממה בעצם הם נבהלו? הרי הם לא היו פחדנים מבחינה צבאית-כיבושית. הם היו רגילים למופתים כל היום וכל הלילה. הפחד הנורא שלהם, מסביר ר' אייזיק, נבע מכך שהם היו אנשי רוח מדי. כאשר הם הסתכלו בארץ ישראל הם ראו שם ישות. מציאות. הם ראו ערים בצורות, ענקים, חקלאות, מלחמות... הם ראו עולם שבו לאדם יש נוכחות, שבו הטבע צועק "אני קיים!". הם חששו שברגע שנחליף את המן בלחם מן הארץ, לחם שעליו עובדים קשה והוא זועק ממשות קיומית, הנשמה תשבה אחר אורית הנפרדות הארצית. הם העדיפו להישאר באחדות המזוקקת של המדבר, שם האלקות גלויה וברורה, ולא להסתכן במפגש עם עולם שבו ה' מסתתר מאחורי מערכת כלכלית ובטחונית.

הטעות שלהם, אומר ר' אייזיק, היא חוסר הבנה עמוקה של מה ה' באמת רוצה מאיתנו.

המרגלים חשבו שקשר לה' יש רק בבטול מוחלט, כשהאדם מאבד את עצמו ומתכלה, נשרף באש, של האור-אין-סוף ב"ה. אבל התורה הקדושה (והארץ הקדושה) מלמדת אותנו סוד אחר לגמרי: ה' לא רוצה רק נשמות שמתגעגעות אליו מהמדבר; הוא רוצה בני אדם שחיים בתוך הישות הארצית ומגלים דווקא שם את הישות האמתית, היש הקדוש של ה', "הוי' מְלֶכֶּה גְּאוֹת לְבִשׁ".

ארץ ישראל היא המבחן הגדול של הנפרדות. ארץ ישראל היא המקום שבו אני מרגיש שיש לי בית, שיש לי כח, שיש לי מציאות של "אני". המשימה שלנו היא לא לבטל את האני הזה, אלא לקדש אותו. להבין שדווקא בתוך המורכבות של החיים הארציים, בתוך המאמץ והעבודה, מסתתר רצון ה' עמוק הרבה יותר מאשר במדבר חסר העיסוק בגשמיות.

על המרגלים נאמר "וַיִּמָּאֲסוּ בְּאֶרֶץ חַמְדָּה לֹא הֶאֱמִינוּ לְדַבְּרוֹ" - החטא שלהם הוא מאיסה ביכולת של ה' להתגלות בתוך המציאות היומיומית שלנו, בתוך ישות נפרדת. התשובה שלנו היום היא "עלה נעלה": להסכים להיכנס לארץ, להסכים לפגוש את הישות והחומריות, ולא לפחד. להבין שהנשמה שלנו לא נחלשת כשהיא פוגשת את העולם, אלא אדרבה, היא זוכה לגלות את ה' במקומות הכי מפתיעים, שהכי מצחיקים את הקב"ה למעלה: בתוך הבית, בתוך העבודה, ובתוך הנפש הייחודית, השונה, האחרת, של כל אחד מאתנו.

האחדות האמתית היא אחדות שלא בורחת מהעולם, אלא מצליחה לחבוק גם אותו ואת ישותו בתוך האחדות הזו, אחדות שלא בולעת אלא משקפת אחדות בקיים, ולהפכו לדירה בתחתונים לה' יתברך.

המושג השבועי

פרצוף רחל ופרצוף לאה

בקבלה מוזכרים רבות - החל מ'תיקון חצות', שיש בו שני חלקים (תיקון רחל ותיקון לאה) - המושגים 'פרצוף לאה' ו'פרצוף רחל'. בחסידות מוסבר ששני ה'פרצופים' הללו - שתי מערכות, צורות-חיים, קומות-הוויה, תודעות - הן בעצם שני חלקים יסודיים ומשלימים זה את זה של כנסת ישראל ביחס לקב"ה: פרצוף לאה נקרא גם "עלמא דאתכסיא" (העולם המכוסה) או בחסידות "עולם המחשבה" - לאה מייצגת את עולם המחשבה וההתבוננות המופשטת באלקות, ולכן היא נחשבת תודעה-מופנמת, הקשורה לפנימיות התורה ולדור המדבר. זוהי תנועה של התעלות הנפש לעבר העולמות העליונים (בחינת "סובב כל עלמין", "סוד"), עבודה פנימית של התבוננות לעומק שנובעת מספירת הבינה. לעומתה, פרצוף רחל הוא "עלמא דאתגליא" (העולם הגלוי) או בחסידות "עולם הדיבור", עולם הדיבור והמעשה המגלה את הצד ה"ממלא כל עלמין" של הקב"ה, את הפלא האלקי השוכן בתוך גדרי הטבע דווקא, ועל כן היא נחשבת דווקא לישוב ארץ ישראל. זוהי הנהגת העולם הזה (בחינת "ממלא כל עלמין", "פלא"), עבודה מעשית וגלויה של "שויתי הוי' לנגדי תמיד" השואפת לברר ולתקן את המציאות המוחשית. בחסידות מוסבר כי תכלית העבודה ועיקר הגאולה בדורנו תלויים ב"בנין פרצוף רחל", כמו שמבואר כאן במאמר - כלומר, בזיכור המציאות הגלויה ונתינת כח ביטוי ודיבור לאמונה בה' והתגלותה בתוך העולם הזה, עד שיהפוך הנסתר לנגלה והאמת האלקית ה'מוכרחת' תהפוך למודעות אלקית אך טבעית וזורמת.

להרחבה: זהר חלק א' דף קנ"ב, א; שם דף קנ"ח, א; ובמיוחד לגבי המאמר שלנו - לקוטי תורה לפרשת שלח (דף לז, ב). 'הממד הפנימי' מאמר 'אשת הסוד ואשת הפלא'.

